

Квалах давамарда

Алай йисан 22-сентябрдиз РД-дин Кьил Владимир Васильева Махачкваладин международный аэропортуна Россиядин Силисдин комитетдин председатель Александр Бастрыкин кьабулна ва абурун арада гуьруьш кыле фена.

Гуьруьшдал регионда, законсуз гьерекариз аксивал ийидайла, саналди тир серенжемар тухуниз, республикадин итижар ва агьа-

лийрин законлу ихтиярар хуьниз ва гьакI экономикадин рекьяй хата-сузвал таъминаруниз талукь важиблу са шумуд месэла веревирдна.

Силисдин комитетди ФСБ-дихь ва полициядихь галаз санал Кеферпатав Кавказдин регионда криминогенный гьалар хьсанарун патал квалах давамарда. Идан гьакьиндай, Владимир Васильевах галаз кыле фейи гуьруьшдин нетижа хьиз, РФ-дин Силисдин комитетдин сайтда хабар гузва.

“Председателди кьейд авурвал, Россиядин ФСБ-дин ва МВД-дин подразделенийрихь галаз санал кыле тухвай серенжемри Кеферпатав Кавказдин регионда криминалдин гьерекариз тимиладар нетижадал гьана. И рекьяй квалахар мадни активнидаказ давамарда”, - хабар гузва СК-ди.

Коррупциядихь, экономикадихь, террориствилерихь, кьайдаяр хуьдай органрин работникрин уьмуьр хаталувилик кутунихь галаз алакьалу тахсиркарвилер авур Дагьустандин виликан хейлин чиновникар уголовный жавабдарвилериз чуьгуьна. “Республикада тахсиркарвилерихь галаз женг чуьгунин карда виле аькадай хьтин квалах тешкилунай Бастрыкина республикадин Кьилиз сагьрай лагьана ва регионда криминалдин гьерекариз мадни тимиладарун патал герек вири серенжемар кьабулдайдахь инанмишарна”, - хабар гузва ведомстводин сайтди.

Гуьруьшдин вахтунда Бастрыкина ва Васильева республикада экономикадин жигьетдай хатасузувлин гьалар арадал гьун патал коррупциядиз акси яз тухузвай квалахдин нетижаар кьуна ва хьийидай крарни веревирдна.

Н.Примован - 90 йис

22-сентябрдиз Ватандин Чехи дяведин, зегьметдин ва прокуратурадин ветеран Нежеф ПРИМОВАН 90 йис тамам хьана. Вичин уьмуьрдин 50-далайни виниз йисар ада республикада законлувал ва кьанун-кьайда мягькемаруниз бахшна.

Нежеф Примова прокуратурадин органра зегьметдин рехь 1955-йисуз Ростовдин юриствилерин школа яру дипломдалди аькалларайдалай кьулухь башламишна. Ам райондин прокуратурадин силсидилай ДАССР-дин прокурордин силс тухунин рекьяй заместителвилел кьван яр гьал рехь фена. 1989-йисан июлдилай 1998-йисан майдалди, гзаф йисара кьуллугь авуналди, лайихлу пенсиядиз экьечдалди ада ДАССР-дин прокурордин правовой рекьяй ва СМИ-рихьни общественностдихь галаз алакьяр таъминардай рекьяй старший куьмекчи яз квалахна.

Прокуратурадин органра яр гьал йисара квалахдайла, Нежеф Шерифовича вич виниз тир дережадин пешекар, истемишдай ва вичин принципал кьели регьбер, тешкилувилин хьсан алакьунар авай инсан яз кьалурна. Зегьметдал рикI хьуни, низамлувили адаз вичел ихтибарнавай вири участкара прокурорвилер гуьзчивал (надзор) агалкьунралди кьилиз акьудунин карда куьмекна. Кьуллугьдин везифаяр чешнелудаказ кьилиз акьудунай Н.Примов ДАССР-дин прокурордин, РФ-дин прокурордин ва СССР-дин Генеральный прокурордин приказралди мукьвал-мукьвал гьевесламишдай. И шабагьрик адаз гайи классрин чинер, гьа гьисабдай яз юстициядин старший советниквилер (полковник) чинни кьва.

“Прокурорвилерин квалах кыле тухузвай вири участкара Нежеф Шерифович кар чидай, авторитетлу, эдеблу ва клусни дамах гвачир инсан яз, виридаз чешне тир. Республикадин машгьур прокуроррин-силсичийрин, чпин уьмуьр кьуллугьдин везифаяр кьилиз акьудуниз бахш авур ксарин арада Нежеф Примова лайихлу чка кьазва. Ам хьтин инсанар чешне кьачуниз лайихлу я. Пенсиядиз экьечайлани, прокуратурадин ветеран квалахдин яцла ама: ада агьалияр ихтияррин жигьетдай гьавурдик кутунин квалах активнидаказ тухузва, жегьил пешекаррин вичин девлетлу тежриба агакьарзава”, - лугьзува адакай РД-дин прокуратурадин ветеранрин Советда.

“Лезги газетдин” редакциядин коллективди Нежеф Шерифович Примоваз 90 йисан юбилей риклин сидкьидай мубаракзава. Адахь чандин сагьвал, вичин багьрийрин кьайгьударвилерини кланивилер ацанвай мадни яр гьий уьмуьр хьун алхшзава. Куь хьсанвал, руьгьдин кьуватлувал, пешедиз вафалувал чаз виридаз чешне я.

Стипендияр тайинарнава

Чи мухбир

“Лезги газетдиз” РД-дин Кьилин ва Гьукуматдин Администрациядин пресс-кьуллугьди хабар гайивал, Владимир Васильева республикадин культурадин ва искусстводин са жерге векилриз ва и рекьерай пешекарар гьазурзавай факультетрин са десте студентриз Дагьустандин Кьилин стипендия тайинарнава.

Кьейд ийин хьби, стипендия алай йисан 1-сентябрдила са йисан кьене гуда.

Алава пулдин такьатриз лайихлу хьанвайбурун арада, кьилди кьачуртла, РФ-дин искусствойрин лайихлу деятель Хан Баширов, Урусатдин лайихлу художник Альберт Гьажаев, Урусатдин лайихлу артистар тир Елена Чистякова, Мутай Хадудлаев ва масабур ава.

Гьакьин стипендиярин арада литературадин ва музыкадин эсерин жегьил 11 автор ва яратмишдай факультетрин 15 студент ава. Пулдин такьатар республикадин бюджетдай чара ийида.

Дарман агакьнава

Чи республикадиз улкьведа коронавирсудиз акси яз акьуднавай дармандин сад лагьай партия - 42 доза агакьнава. Рикел хкин хьби, и дарман академик Гамалеян тиварунихь галай эпидемиологиядин ва микробиологиядин Милли ахтармишунардай центрадин алмир акьуднавайди я.

РД-дин здравоохраненидин министрдин гафаралди, дарман медицинадин работникриз рапар ягьун патал ишлемишда, гьикI лагьайтла, абуру хаталувилин дестеда ава. “Рапар ягьун медицинадин работникри цийи коронавирсудикай хуьн артухарда ва чуру нетижаар арадал атунилин вилик пад кьаз куьмекда, гьикI лагьайтла и раб ягьайбуру азар-

диз акси антителияр азарлу хьайибурулай хейлин фад арадал гьида”, - гьавурда туна Жамалудин Гьажибрагьимова.

Мукьвара дарман мадни агакьарун гуьзлемишзава. “Ам и мукьвара арадал гьанвайди я, адан кьадар гьелелиг тимили я. Сифте нубатда чна рапар чарасуз герек ксариз яда”, - кьейдна ведомстводин кьили.

Лагьана кланда хьби, рапар анжах хуш авайбуруз яда. Медицинадин работникрин арада сифтегьан гуьгьуьллу бур ава. Абурукай сад садакай масадак акатдай азаррин Республикадин центрадин духтур-инфекционист Абдулхалик Алиев: “Зи квалах тайин хаталувилерихь галаз алакьалуди я, гьикI

хьби, зун мукьвал-мукьвал яру зонада жезва ва COVID-19-дикни азарлу хьанвач, гьавилей за раб яда, иллаки хаталувилин зонада авайбуру азар галукуьникай хуьда”.

Идалайни гьейри, больницадин пешекарри дарман хуьнин ва ам санай масаниз тухудайла, чарасуз тир кьайдайрин инструкцияни кьачуна. ИкI, медицинадин идарайра ва вакцина санай масаниз тухун патал ишлемишзавай улакьар холодильникар хуьн лажим я, абуруни мекьивал 18 градусдила агьуз хуьн лажим туш. Гьавилей COVID-19-дикай хуьн патал региондин здравоохраненидин министрстводи 60 морозильник маса кьачуна. Абуру медицинадин 50 идарадиз пайнава, гьа гьисабдай яз 6 садакай масадак акатдай азаррин Республикадин центрада эцигнава.

Бязи каналар квахьнава

Райсудин НАБИЕВ

Алатай йисан 14-октябрдила Дагьустан рекьемрин телевиденидал элячйна. Кьведай вацра тамам са йис жезва. Агьалияр патал рекьемрин телевиденидихь авай кьулайвилерикай гьам газетра кьхизвай, гьамни телевиденидай кьалурзавай. Халкь вахтунда ва тамамдиз хабардар авун патал и важиблу кардиз талукь малуматар мукьвал-мукьвал тикрарзавай.

Гьелбетда, инсанарни и кардив жавабдарвилегди эгечйна. Гьакьикьатдани, рекьемрин телевиденидихь хьсан терефар авачиз туш. Абурукай сад - пулсуздаказ 20 каналдиз килигдай мумкинвал хьун я.

14-октябрь алуькна. Рекьемрин телевидение кардик акатна. Шад хьана жемьтдиз. 20 каналдай чпиз клани передачайриз, кинойриз, концертриз... килигдай мумкинвал ава. Амма и кар гьедалди давам хьанач. Алай йисан июлдин юкьварилай каналрин са пай квахьна. Маса районара, хуьрера и жигьетдай гьихьтин гьалар аватла, аз хабар туш. Зи квалеле июлдин юкьварилай кьенин йикьалди рекьемрин телевиденидин анжах 10 канал кардик кума. Гьар сеферда телевизор кутурла, “Нет сигнала” гафар акьатзава. Рекьемрин телеви-

денидикай менфят кьачун патал герек вири тадаракар - приставка, антенна, маса шейэр-вилеканбуру я, са затни дегьшнавач, я чеб чуьрни хьанвач. За каналар квахьунин месэладин патахьай маса ксаривай хабар кьуна. Абуру чеб телевиденидиз “тарелкайрин” куьмекдалди килигзава лагьана. Са гафуналди, рекьемрин телевиденидикай менфят кьачузвач.

Яраб каналар гьиниз квахьнатла? И кардикай талукь компанияри агьалийриз хабар гун лажим тушни? Чуь хьанвай чка аватла, туькьурна кланда. Техникадихь галаз алакьалу месэляар я. Мумкин я са вуч ятани кардикай хкатун.

Квахьнавай каналрин арада зи рикI алай

РЕДАКЦИЯДИН ПАТАЙ.

Чи штатдик квачир мухбир Райсудин Набиева вичин макьалада кьарагьарнавай месэладиз талукь делилар чирун патал чун Урусатдин телевиденидин ва радиовещанидин сетдин (РТРС) Дагьустанда авай филиалдин директордин заместитель Альфред Акимович Акимовых галаз алакьалу хьана. Ада чаз хабар гайивал, кьенин юкьуз, виринра хьиз, республикадин кьилепатан районрани рекьемрин телевиденидин вири каналар кардик кьва. Адан гафаралди, эгер бязи каналар кардикай хкатнавайтла, арзаферзе ийизвайбурун кьадар гзаф жедай.

Гуьрметлу Райсудин муаллим! РТРС-дин Дагьустанда авай филиалдин векилри гьисабзавайвал, куь квалеле рекьемрин телевиденидин 20 каналдикай 10 квахьунин себеб куь квалеле авай техникадихь галаз алакьалу хуьн мумкин я. Рекьемрин телевидениди са манийвални авачиз квалахзава. Куь месэладин патахьай ахтармишунар тухун ва квахьнавай 10 канал кардик кухтун патал мукьвара куь квалелиз РТРС-дин республикада авай филиалдин пешекарар кьведа.

“Звезда” канални ава. Белки, аз хьиз, и канал хейлин масабурзуни хуш я жеди. ГьикI лагьайтла, и каналдай асул гьисабдай улкьведин яракьлу кьуватриз талукь передачайяр кьалурзава, цийи хабарар гузва.

Мукьвал тир девирда рекьемрин телевиденидин квахьнавай каналар кардик ахкатдайдак умудар кутазава.

Коронавирус: эхиримжи рекьемар

РД-дин Роспотребнадзордин делиралди, 23-сентябрдиз Дагьустанда коронавирсудиз акатайбурун кьадар 12851-дав агакьнавай. Эхиримжи юкьуз коронавирсудиз акатай 83 кас дуьздак акьудна.

Гьа са вахтунда духтуррилай начагь хьайи 11033 кас сагьар хьийиз алакьнава. Санлай кьачурла, республикада 507209 кас ахтармишнава. 3198 кас, амайбурукай чара авуна (изоляция), квалера ава. Дагьустанда коронавирсудиз 564 кас кьена.

Уллубий Черкесован - 100 йис

Нариман ИБРАГЬИМОВ

Дагъви дишегълийрикай государстводин, партиядин, общественный деятелрин дережадиз акъатайбур са акъван гзаф туш. Абуру чпин хиве гъатай къуллугърин везифаяр баркаллуздак тамамарна. Кылди Роза Эльдарова къачуртла, ада хейлин йисара ДАССР-дин Верховный Советдин Президиумдин Председателвиле, СССР-дин Верховный Советдин Президиумда къвалахна. Вичихъ галаз санал зегъмет члугур **Уллубий ЧЕРКЕСОВАКАЙ** ада рикел хкура ик къена: "Республикада кар алай ва жавабдар къуллугърал хъайи ада, къвалахдиз вичин вири къуватар, чирвилер гуз, намус, итимилин тварине къуна, зегъмет члугуна. Садавайни са члавузни адан тварцлихъ вижесуз, нагъакъан гаф лугъуз жедачир. Клевидаказ истемийшдай, къетлен принцип гвай итим тиртлани, ада садни вичикай бейкефардачир. Гьикл лагъайтла, ам инсанвиллин къени ерийралди девлетлу кас тир. Адан ивидик еке интеллигентвал, дамахсузвал квай. Ихътин ерияр келуналди

къейднава. Ана дъзгъун къвалах тешкилун У.Черкесовал тапшурмишна. Ада къве йисуз райондин экономика пайгардик кухтуна. ГЭС эцигунин месэла къялна, рекъер къайдадиз гъана, колхозра къвалах вилик тухвана. Ихътин крар виле такъуна амукънач. Дагъустандин обкомди 1950-йисуз Черкесов ВКП(б)-дин ЦК-дин къвалав гвай къилин партийный школадиз келлиз ракъурна. Анай хтанмазди, коммунист КПСС-дин Ахцегъ райкомдин 1-секретарвиле тайинарна. Са йисалай гзаф вахтунда ада члехи райондиз регъбервал гана, багъманчивилин хел мадни вилик тухвана, яшайишдин месэлайриз гзаф фикир гана.

Кар алакьдай, гъавурда авай, агъалийрин гъакъиндай къайгъударвал ийизвай бажарагълу тешкилатчи чазни герек я лугъудай хъиз, 1964-йисуз КПСС-дин Дагъустандин обкомдин пленумдал ам обкомдин секретарвиле хъязава. Эхъ, Черкесован алакьунар, чирвилер республикадизни герек атана. Жуьреба-жуьре месэлаяр гъялиз ам тефей район амукънач. Фейи гъар са хуьре, майишатда, районда партиядин, государстводин органрин къарарар, истемийшунар, вад йисан планар къилиз акъудзавай гъал ах-

Къайгъударвиллин чешне

ва я маса гъерекатралди къачуз жезвайди туш. Абуру я ава, я авач. Уллубий Черкесовичахъ абуру авай. Ам чаз, адахъ галаз санал къвалахзавайбуруз, инсанрин гъакъиндай къайгъударвиллин, везифаяр тамамарунин жигъетдай михъивилин чешне тир. Ада вичин веледризни гъахътин тербия гана".

Дугъриданни, Ватандин Члехи дяведин йисара къегъалвилер къалурабурун, республикадин твар машгъур авур жемиятдинни сясатдин ва государстводин деятелрин арада Уллубий Черкесова къетлен чка къазва.

У. Черкесов 1920-йисуз Докъузпара райондин Гарагърин хуьре дидедиз хъана. Школа куьтягъай гадади Буйнакс шегъерда авай "Дагконсерв" трестдин ФЗУ-да келун давамарна. Идалай гъуьгъуьниз гарагъвиди Буйнаксдин педагогвиллин техникум акъалтларна ва ам Докъузпара райондин Макъарин школада урус члалан муаллим яз къвалахдив эгечна. Са йисалай ам Чахчарин сифтегъан школадин заведующийвиле тайинарна.

Школа сифтегъанди тиртлани, чирвилер, педагогдиз талукъ вердишвилер бес жезвачир. И кар къатлай жегъил Дагъустандин муаллимрин институтдин физикадинни математикадин факультетдик экечзава. Диплом гъиле гъатай гададиз 1940-йисуз Яру Армиядин жергейриз эверзава. Ахпа - дяве. Советрин уьлкве Гитлеран фашистрикай хуьнин дяве.

Фашистрин чапхунчийрихъ галаз тухвай женгера къалуради дирибашвилей, жуьрэтлувилей Уллубий Черкесов Ватандин дяведин II дережадин ордендиз, "Киев хуьнай", "Германиядал гъалиб хуьнай" медалриз лайихлу хъана. Гъалибвилек вичин пайни кутур къегъал 1945-йисан октябрдиз хайи макандиз хкъезва. Къизгъин женгера лигим хъанвай коммунист, офицер КПСС-дин обкомди гъасятда къвалахдик кутазава.

Вахт пара четинди тир. Фашистрал гъалибвал къазанмишнавайтлани, гъар са хуьре, шегъерда, республикада зегъметдин, дяведин барбатвилер алудунин женг давам жезвай. Итимар тимил хъанвай колхозра, совхозра хуьруьн майишатдин сурсет артухардай къвалах тешкилун къилин месэлайрикай сад тир. Черкесовни, гъилер къакъажна, и месэла гъялунив эгечна. Обкомдин инструктор, ахпа партиядин Мегъарамдхуьруьн райкомдин, Ахцегърин райкомдин 2-секретарь яз.

Дагъустандин обкомди 1949-йисуз ВКП(б)-дин ЦК-диз ракъурай чарче Докъузпара районда гъалар пара четинбур тирди

тармишун, къвалахдиз къецл гузвай татугайвилерай къил акъудун ва абуру тукъур хъийидай серенжемар къабулун, куьмекар, меслятар теклифун гъар йикъан везифайриз элкьвена. Ругуд йис, гъатта гъяд йикъарани, зегъмет члугъаз акъатна. Кылинди, ада республикадин агъалийрин патай гъакъикъи гъурмет къазанмишна.

Черкесов ДАССР-дин Верховный Советдин Президиумдин секретарвиле хъягъайла, гъурметрин сан мадни виниз акъатна. И идарадиз чпин месэлаяр, къайгъуяр, дердер гъаз датлана агъалияр къезвай эхир. Абуру къабулун, абурухъ яб акалун ва инсанвилелди куьмек гун гъар садалай алакьдай кар тушир.

1966-йисуз ДАССР-дин Министрин Советдин Председатель М.-С. Умаханован теклифдалди У.Черкесов ДАССР-дин халкъдин контролдин Комитетдин председателвиле тайинарна. И жавабдар ва четин къуллугъдиз ада вичин уьмуьрдин 18 йис серфна. Контролдин органрин хиве партияди ва государстводин къетлен везифаяр тунвай. Комитетдин саки гъар са заседанидал государстводин низамдал, законрал амал тавур майишатрин, карханайрин ва маса идарайрин руководителрин къисметар гъялуниз мажбур жезвай. Эхъ, гъа члавузни бязи руководителри чуьнуьхзавай, бюджетдин ва зегъметчийри къазанмишзавай пулар незвай, маса татугайвилериз рехъ гузвай. Черкесов гъар са дъуьшубьда месэладин гъавурда акъаз алахъзавай, ахпа, къарар акъудайдалай къулухъ, гъайиф члугван тийидайвал. А вахтунда халкъдин контролдин Комитетдиз агъалийрилай гзаф чарар къезвай. Абуру чкайрал законсуз къвалахар ийизвай руководителрилай хкъизвай. Гъелбетда, Уллубий Черкесов ва адан гъилик квай къуллугъчияр гъар са чарчив, арзадай мукъуфдивди эгечдай ва ахтармишайдалай къулухъ герек серенжемарни къабулзавай. Анжах закондихъ, гъахълувилехъ галаз къадайвал. Адан зегъметар, алакьунар себеб яз, республикада халкъдин контролдин маракьлу, нетижалу къурулуш тешкилнавай.

Ватанди Уллубий Черкесовичан баркаллу зегъмет лайихлувилелди къейдна. Адаз Зегъметдин Яру Пайдахдин (пуд), "Знак Почета" орденар, медалар гана, 30 йисуз адакай ДАССР-дин Верховный Советдин депутат хъана.

Къейд авун лазим я хъи, У.Черкесован къени, хъсан крар къе адан веледри давамарзава.

Филолог, юрист...

Хийир ЭМИРОВ

Инсандин къисмет вичелай, девирда къиле физвай вакъайрилай, гъа члаван шартларилай, бахтуни гунилай, тагунилайни аслу я. Къириви Мегъамедшафидин хва **ГЪАМИДАЗ** школада келзамаз гагъ муаллим, гагъ юрист, вичин ими, Советрин Армиядин офицер Муьгъудин (гуьгъуьнлай адакай генерал-майор хъана) хъиз, военный жез къанзавай. Жаванди вичин мурадар къилиз акъудун патал алахъунарни авуна, амма къисметди адан рехъ масанихъ элкьурна.

Школада келдайла, Гъамидан физикадални рикл алай. Ам датлана шнуррихъ, ракъарихъ галаз къугъваз жедай. "Жаван техник" ва "Радиотехника" журналар къачузвай гадади вичи вичиз телефондин, радиодин аппаратар тукъурдай.

Дагъдин сифтегъан куьмекчи тир Гъамидани вичел тапшурмишай гъар са кар фад къилиз акъуддай. Гъа са вахтунда муракаб, гуж алай крар къезиларун патал месэладив рационализатор хъиз эгечдай.

Мегъамедшафиди са мертебадин къвалерал къвед лагъай мертебани хъаж хъувун къетна. Къванер, палчух, накъвар гурарай винелди ялун пара четин акъваззавай. Гъаида фикирна, ик хъайитла, чан акъатна. Гадади карасрикай подъемный кран тукъурна ва ам токдик кутуна. Хцин гъилери авур къвалах акурла, дах тажуб хъана амукънай. Эцигунардай вири материалар къавал, цларал хъажунни хейлин регъят хъана. Гъа вахтунда дахди лагъанай: "Чан хва, вун са затл хкатдай къегъал я".

Юкъван школа куьтягъайла, Муьгъудин имиди хтул вичи къуллугъзавай Белоруссиядиз тухвана ва адан документар Белоруссиядин госуниверситетдиз вугана. Гъайиф хъи, кар тукълевнач ва ам къвализ хтуниз мажбур хъана. Инани ам яргъалди амукънач. Советрин Армиядиз рекъе гъатна. Прикарпатский военный округда къуллугъна хтай гада комсомолдин путевкадалди Вирисоюздин эцигунрал Набережные Челны шегъердиз, "КамАЗ" автогигант эцигиз фена. Ина ада Советрин уьлкведин къуд патахъай атанвай жегъилрихъ галаз санал гъевесдивди зегъмет члугуна.

Хуьруьз хтайла, Тажидин имиди гададиз келуникай, къилин образование къачуникай ихтилат кудна. Ик, члехидан меслят къуна, Гъамид Махачкъаладиз фена. Гъелбетда, ам урус члал бегъем чин тийизвай виликан хуьруьн гада яз амачир. Профессор Ражидин Гъайдарова хуьруьнвидин чирвилер ахтармишна, разивал къалуна ва лагъана: "Соцининидин экзамен къабулзавайбур урус яшлу преподавателар я. Абурувай куьмек тлалабунни жедай кар туш. Гъавилай хъсандиз гъазур хуьхъ".

- Экзаменда "За чешне къачузвай зи игитар..." азад тема къачуна, - рикел хъизва Гъамид Гъамидова. - Лезги халкъдин дамах, Дагъустандин халкъдин шаир Стлал Сулейманан ва Советрин Союздин Игит Эсед Салигован уьмуьрдикай ихтилат авуналди, абуру за чешне къачузвай игитар тирди къалуна. Дъзгъун къиметни атана аз. Филфақдик экечзавайбур гзаф тир - гъар са касдин къилел 14 кас. Муькуь экзаменрайни хъсан къиметар къачуз алакьна залай.

Госуниверситетдин филологиядин факультетда келзавай гададиз жаванвиллин техникадал машгъулвилерикай хийир хкатна. Келни ийиз, ада вуздин общежитида дежурный электрикдин везифаярни къилиз акъудна. 2-курсуниз акъатайла, адакай вуздин газетдин корреспондентни хъана. Пешекарвиллин вердишвилер артухарун патал азад вахтунда журналиствиллиз талукъ лекцияр

келзавай общественный факультетдизни фена.

Гъамид секинвал тийижир, гъамиша цийи кардихъ къекъезвай инсан я. 3-курсунда келдайла, ада Алиев Абдула къиле авай экспериментальный лабораторияда къвалахна. Физикри "Самур" твар алай робот ва сирлу маса аппаратар тукъурзавай. Лабораториядин къуллугъчийри лап мичли вахтунда самолетар ацукъардай стенд арадал гъана. Москвади и жуьредин аппаратриз еке къимет, университетдиз вичин изобретенидал мадни машгъул жедай грант ва иштиракчийриз медалар гана, гъа гъисабдай яз - Гъамидовазни.

Гъиле диплом гъатай гада хайи макандиз рекъе хтуна, ам райондин "Дагъдин булах" газетдин редакциядиз корреспондентвиле къвалахал къабулна. Са акъван вахт алатнач, жегъил, пешекарвал хъажиз, КПСС-дин обкомдин къвалав тешкилнавай курсариз рекъе туна. Ина адаз госуниверситетда чизвай муаллимрин тарсар гузай. Абурукай сад Дагъустандин твар-авай фольклорист Александр Назаревич тир. Ада Гъамидоваз университетдиз вичин гъилик (НИИФЛИ) къвалахиз теклифна. Идалайни гъейри, ада са шумуд йисуз криминалистикадин лабораториядин заведующийдин везифаярни тамамарна.

Къисметдин, яшайишдин месэлайрай къил акъудун арабир лап четин акъвазда. Гъар са кардиз итиж ийизвай, къуллугъдин везифаяр хушвилелди къилиз акъудзавай кас са бязибурун фитнейрик акатна. И кар себеб яз ам университетдай экъелунизни мажбур хъана. Гъиниз фида? Ам къвалерин патав гвай 24-нумрадин СПТУ-да муаллимвиле къвалахал акъвазна. Ада III-Интернационалдин тварунихъ галай фабрикадиз пешекарар гъазурзавайди тир. Фабрикадин директордин теклифдалди Гъамидов эцигунрихъ галаз алакьалу "Дуствал" кооперативдин председателвиле тайинарна.

Зиреквал, дирибашвал ивидик квай итим вичин везифайрив акл эгечна хъи, 1990-йисуз ада гъилий вегъенвай куьне гъамам алай чкадал фабрика патал къвалер эцигиз гатлуна. Эцигунардай материалар лап кит тир. Гъамид вичин стха Давид Шевченкодиз рекъе туна. Ада анай са шумуд вагон къванер агакъарна. Акъаз-акъаз цийи къвалер арадал атана. Квартирайрин са пай фабрикадин нубатда авай рабочийриз, амайбур кооперативдин членриз гана.

1992-йисуз Гъаида вичин жаванвиллин мурад къилиз акъудна: Ростовдин госуниверситетда келна, юриствиллин кеспи къачуна. Гъа и пешедай меркезда къвалахни авуна. 2011-йисуз ада "Дагестанский правовой вестник" журнални акъудиз гатлуна.

Гъаида вичин къуд веледизни къилин образование къачудай мумкинвал гана. 25-сентябрдиз хизандихъ, багърийрихъ, дустарихъ галаз ада вичин 70 йисан юбилейни къейдда. Мубаракрай, мягъкем сагъламвал хъурай!

Виридуьньядин ислягьвилини югь

Нариман ИБРАГЬИМОВ

Римдин государстводин деятель, поэт, шайр Силий Италика лагъанай: "Ислягьвал вири хушбахтвилерилла багъа ва зурба". И гафарал Испаниядин писатель Мигель Сервантеса вичин саягда къул члугуна: "Ислягьвал инсанри датана мурад яз тлаабзавай хушбахтвал".

Дугьриданни, ислягьвал гъар са халкъдиз, гъар са инсандиз багъа я. Лап гъевчи члавалла ван хъана ва чизва, чи бадейри, дидейри, мурад тлаабдайла, алхисардайла, тебрикдин гафар лугъудайла, веледар яргал чкадиз рекъе твадайла, риклиз гъакъван хуш ибара тикрардай: "Дуьнья ислягь хъурай!" Эхъ, и гафарихъ еке метлеб ава. Дуьнья ис-

ва. Идан макъсадни сад я: дявээр акъвазарун, гужунин, зулумдин пис крарикай къил къакъдун. Гъа са вахтунда государствойрин къенепата ва халкъарин арадан ислягьвилини, меслятивилини фикрар, эрзиманар мягъкемарун. И кар пара важиблуди тирди, инсанар сад-сада душманар туширди гъилевай йиса, коронавирусдин тлугъвалдихъ галаз женг члугъвазвай гъерекатри успатна. Къе виридан душман миллионралди инсанар къирмишзавай тлугъвал я. Ада вири алемдик къурху кутунва. ООН-дин Генеральный секретарь Антониу Гутерриша гъеле мартдиз сад-сада акси акъвазнавай, дявейрин гъерекатрик эччйнавай вири къуватриз къизгъинвилер, ягъунар, къиникъар акъвазаруниз ва тлугъвалдихъ галаз женг члугуни карда такъатар, къуватар сад авуниз эвер гана. Ятлани, США-ди ва адан макъмарал къуьлзавай Европадин хейлин уьлквейри къизгъинвилериз рехъ ачухзава, гъахъсуз сиясат тухузава.

ООН-ди вири уьлквейриз, халкъариз цинин Ислягьвилини юкьуз сада-садахъ галаз дуьз рафтарвал авуниз, меслят хъхъуниз, веревирдер авуниз, сада-садахъ яб акалуниз эверзава. Тебиатдин мусибатар гзаф жезвайла, жуьреба-жуьре ва садакай масадак акатзавай азарри къил жкажнавайла, вири миллетар, дингъилияр сад хъун лазим я. Вири инсанят къурхулувилек кутунвай мусибатрихъ галаз женг санал члугвадайвал.

Зурба хушбахтвал я

лягь хъайила, гъар са касдин рикни архайин я. Пакадин йикъахъ авай адан инанмишвални артух жезва. Ам гъевсдивди ислягь зегъметдивни гатунзава. Ада вичин къени мурадари уьмуьрдиз кечирмишзава.

Амма дуьньяда вири вахтара инсанрин ислягь уьмуьр члугъзавай, дявейрик цай кутазвай къуватар хъана. Абури гилани ава. Франциядин писатель Жюльен Бендади пара хъсандиз лагъана: "Дуьньядин агъавал авун патал чпин зиянлу мурадари къилиз акъуднал маса инсанар желбзавайбуруз я гъахъвал, я мергъяматлувал, я регимлувал герек авайди туш".

ИкI тирди чаз къенин уьмуьрдини успатзава. Дуьньядин агъавал ийиз кланзавай США-ди Сириядин девлетрин иесивал авун патал ана международный террористрин къушунриз "къацу экв" гана. Дурумлувилелди вилик физвай Россиядин Федерациядиз къецI гуниин, уьлкведиз къизгъин гъалар арадал тлаунин ва ахпани СССР хъиз чукуруни фикир аваз, Кеферпатан Кавказдиз международный террористар ракурна, Украинада гъукун нацистрин пайдах жкажнавай башибузъуьрив къаз туна. Гила гъа ихътин жуьредин "инкъилаб" Белоруссиядани тешкилиз кланзавай. Президентдин сечкирин нетижаяр гуя тапанбури лугъуналди, миллионралди пулар гуз, жаванар, жегъилар рекъелай алуднава, абури куьчейриз, забастовкайриз акъуднава. Америкадин ва Евросоюздин къилин политикрини Владимир Путина Александр Лукашенко мугъманвиле къабулун, стха республика Белоруссиядиз герек куьмекар гун лап тахсиркарвилляй гъисабзава. Чпи ийизвай алчах крар гъахълубурай къазва.

Зун инанмиш я, ни вуч авуртлани, лагъайтлани, дуьньяда ислягьвал, халкъарин арада меслятивал хъана кланзавай инсанар гзаф я. Гъавилляй ООН-дин Генеральный Ассамблеяди 1981-йисуз дуьньядин вири халкъариз ислягьвилини шартлара яшамаш жедай ихтияр авайвилини гъакъиндай Декларация къабуллай. 2001-йисуз ООН-дин Генеральный Ассамблеяди къабуллай къарардалди, гъар йисан 21-сентябрдиз дуьньядин халкъари Международный ислягьвилини югь къейдза-

Гъелбетда, Ислягьвилини юкьуз жуьреба-жуьре мярекатар къиле тухуда. Амма абури тимили я. Гъа са вахтунда государствойрин, политический партиррин руководителрин ва маса талукъ ксарин везифа гъар са чкада ислягьвилини гъалар арадал гъун я. ГъикI лагъайтла, ислягьвал авай чкада инсанди вич азаддиз, гумрагъдиз, шаддиз гъиссазава ва ада авай мумкинвилерикай вичизни, обществодизни хийер кхатдайвал менфят къачузава.

Адет хъанвайвал, Ислягьвилини юкьуз дяведин гъерекатар авай вири чкайра абури акъвазарун лазим я. ООН-ди гъа икI истемиззава. Чаз умуд кутаз кланзава, дяведик цай кутазвайбури и истемизшунал амал ийида ва инсанар рекидай женгериз рехъ гудач. Дявээр акъвазарун, гужунин, зулумдин пис крарикай къерех хъун цалцлам гафар туш, инсанят мадни вилик, хъсан крарикхъ тухудай мумкинвал арадал гъунин игътияж я. Анжах ислягьвилини алакъайри, меслятдин ихтилатри, лап четин месляярни сада-садаз гъуьрмет авуналди гъялуни вири инсанят патал менфятлу, виле акадак хътин нетижаяр арадал гъида.

Россиядин регионрани Ислягьвилини юкьуз дявейриз акси, ислягьвилини майилар тебрикзавай серенжмар тешкилзава. ГъакI - Дагъустан Республикадани. ГъикI лагъайтла, чи халкъариз дявээр ва абури къурбандар тимили акунач. Гъавилляй къе Россиядин халкъар анжах ислягьвилини терефдарар я. Абури дявейрик цай кутазвайбури послемизни ийизва.

Мумкин я, аялри, ислягь уьмуьр фикрда аваз, члугъвазвай хъуьрезвай ракин шиклар, аялрин хорди дуствиликай, ислягьвилинкай лугъузвай манияр бязибуруз гъакан къугъунар хъиз акун. Амма лугъун лазим я, абурихъ яракъдин куьмекалди месляяр гъялзавайбуруз и алчах кар тавуниз эвер гуниин зурба метлеб ава.

Вуч патал я дявээр? Дуьньяда гъакIни, жуьреба-жуьре азарар, каш, яшайишдин четин шартлар себеб яз, агъзурралди инсанар телеф жезвайла. Гъа ихътин татугайвилерихъ галаз женг члугуна кланда. Маса халкъар лугъиле тваз, чилер къаз, жуван фикир амайбурил илитиз алахъун герек авач.

Веревирдер Мефтлериз ем гъинай къачуда?..

Мердали ЖАЛИЛОВ,
литературадин отделдин редактор

МефтI, акъул, къил, камал... Аку садра, манадин жигъетдай чеб чпиз гъикъван мукъва гафар туштIа... Мефтлер - къвалхзавайбури, акъул-деринди, къил - ацIайди, камал дигмишди хъун герек я лугъуда. И вири лишанри инсандин акъулбалугъвилини дережаяр алцумзава, алемдин амай затларин (чан алай ва алачи) арада инсандин винизвал, артуханвал къалурзава.

Ихътин дережайрив инсан гъикI агакъзава? Гъихътин шартлар, крар, девлетар, адетар, хесетар, мярекатар - санлай руьгъдин ем герек я инсандиз? Ихътин суалар зи вилик и мукъвара "Литературная газета" - дай (2020-йисан 29-нумра) клелай "Где брать пищу для ума?" ("Акълдиз ем гъинай къачуда?") макъала клелайла, мадни хиддаказ акъвазна. Макъаладин автор аялрин писатель Владимир Янов я. Ада къейднавайвал, аялриз акъуллу, мергъяматлу ктабар ва кинояр герек я. Амма чи обществода и меслядак рахаз, гъуьжетар кудиз, гзаф йисар ятлани, гъич сабрани чи аялрини жаванрин литература ва кино (аялар чеб къугъвазвай) гъихътин гъалда аватла, герек тирвал я раханвач, я къимет ганвач...

Гъа и келимайри зун чина, Дагъустанда, къилди къачуртIа, лезги чIалал аялар ва жаванар патал вуч, гъикI акъатзаватIа, вуч чи алай аямдин аялрив агакъзаватIа, веревирд авуниз мажбуьр я.

Вич вичелай суал къевезва: хъсан ктабни кино, театр галачиз аялрини жаванрин акъул-камал, мефтIедин ацIайвал, руьгъдин хчивал, ахлакъдин михъивал, жанлувал арадал къеведатIа? Чирвилерин, яни мефтIерин ем гъинай къачуз жеда?

Уьмуьр вич чирвилерин хазина тушни лугъун мумкин я. Уьмуьр - несилрин тежриба, ирс тирдал шак алач. Амма аялрин мефтIеривай чи алай хътин уьмуьрдин къаришмадай къил акъудиз хъун мумкин ятIа? Аялрални жаванрал сифте нубатда чи телевидениди, ахпани гъар садан гъиле авай телефони (смартфони), гъакI куьчеда акъвазай крарини илитI тийизвай жуьредин фикрарни ниятар авани? Вуч герек я? Вуч хийирлу я? Гъихътин чирвилери чи аялар вилик кутуда? Ибури гъакан пичIи суалар туш эхир, аз чиз.

Амма жавабар жагъизвач. Базардин шартлари ва алакъайри вири затлар пулдалди гъисабиз, алцумиз вердишарзава. Амма акъул, камал, ахлакъ, мефтIер я пулдиш, я багъа затларихъ къачуз тежерди парабури аннамизшавач. "Пул ава - вири ава!" лугъузва чехи пай инсанри. Пул къазанмишдай рекъерни чи алай уьмуьрдин шартлари чирвал къачуниин, клелунин, хъсан крайрилай, мергъяматлувилелай, дуствилелай чешне къачуниин месляярнихъ галаз алакъада твазвач. Сада-сад алдатмишна, сада муькуьди клудна, рекъелай алудна, къакъудна, девлетлу жедайди хъиз къалурзава. Вирибури Америкади чаз "багъишнавай" ивира я.

Амма обществодиз, чи гележегдиз халисан патриотар, кардин устадар, илимдарар, яратмишдай руьгъ къайбури кланда лугъузва. Ихътин ерияр гузвай чка мектеб, такъат - чешмени ктаб, кино, театр тушни мегер? Ибурил библиотека, музей, карханаяр, майишатарни алава жезва.

Амма чи аялрини жаванрин гъилера гъи классикдин, я туш чи алай аямдин устад гъи шаирдин писателдин вуч ктаб, гъикая, мах, повесть, шири, басна аватIа? ГъатзаватIа абури а чешмеяр?..

Чаз чидай делилралди, чи обществодиз "перестройка" лугъудайди къалум хъайи 90-

йисарилла инихъ, тамам 30-40 йисуз лезги чIалал аялар патал акъуднавай са ктабни авач. Государстводин ахътин чапхана чи республикада гъа чIавуз тергнай.

Къилдин ксари чпин пуларихъ сад-къе затI акъуд тавунани туш. Чи гъилик шаирар тир Арбен Къардаша ("Пешапай"), Абдуслим Исмаилова ("Чехи кас"), Сахидина ("НуькI-хала"), Абдул Ашурагъаева ("Сифте камар"), гъикаятчи Селимбег Рамазанова ("Дагъларин аламатар"), Нурудин Насруллаева ("Женгчияр") чпин харжийрихъ гъа и 30-40 йисан къене акъудай затлар ква. Абури вири тиражар санал къатIайтлани, чи аялрин игътияжрин 1%-ни таъминардан!

"Кард" журналда, "Лезги газетда", гагъгагъ "Самур" журналдани аялар патал са вуч ятлани (куьлуь-куьлуь затлар) чапзава. Амма а журналар чи гъич са школадивни агакъзавач. Газет къизвайбури къадарни тупларалди гъисабиз жеда. ИкI аялрин клелунин игътияжар таъминариз жеда жал?..

Гила чун винидихъ тIвар къунвай макъаладал хквен.

Писателди чи чехи уьлкведани аялар ва жаванар патал чапдай акъудзавай я литература, я абури патал эцигъзавай киноярни амачирди къейдзава. Чи туьквенринни киоскрин къацIарал акъвазайбури анжах са гъихътин ятIа ивидихъ къанихъ вампиррикайни, къадарсуз "бахтлу" бандитрикайни космосдай чилел атанвай вагъширикай ктабар я. Киноярни вири гъахътинбури хъанва...

Аялри дуьньядин алакъайрин муракабвал, тебиатда жезвай къан дегъишвилер, хизаринни маса тешкилатрин алакъаяр, уьмуьрдин гуьрчегвални адалатлувал, инсандин къудратлувал гъикI, гъинай чирда? Чеб чпелай арадал къеведай затлар туш эхир а чирвилер!

Неинки чи аялриз, гъакI, студентризни я Ватандин тарихдай, я философиядай, я политэкономиядай, я литературадин ирсинай, я искусстводай гагъ-гагъ гъатта гъа дуьм-дуьз илимрайни гузвай чирвилер тахминанбури, ери-бине авачирбури тирди чи гзаф сюжетрай къалурзава. КIелун, чирвал къачун ерли герек авачир крариз элкъуьрзава.

Куьне садра фикир це: вузда 4 йисуз (бакалавриатда - гъихътин цийи тIвар!) лап хъсан клелайбури, са кар-кеспидикни квачиз, куьчедал турла, магистратурадизни, анжах пул арада аваз, са тимилибури (далуяр галайбури) къабулайла, клелунихъ вуч метлеб амукъда?!

Ихътин гъалди са зак вач, гзафбурук, чун рахазвай макъаладин автордик хъиз, къурху кутазва. Им бес чи Ватандин хатасузвилеиз, чи обществодин гележегдиз зиян гузвай себеп тушни? И кар акъвазачни гележегдикай "фикризавай" чехи къилериз? Гъихътин къурулушар чи образованидихъ, илимдихъ, социальный хилерихъ, "ихтияр хуьзва" лугъузвайбурихъ авач? Ибури вири коммерсантари алверчияр, селемчиярни арачияр хъанвани?

Аялвални жаванвал квадарай, гъилляйвилляй вегъей несилрихъ бахтлу, къулай гележег жеда жал?.. Ни вуч лугъуда? Ни гъикI фикризава?

В.Маяковскийдин "Вуч хъсан я ва вуч пис?", "Вужжен?" хътин ктабар хIланзамачни?..

Писатель В.Янова теклифзава: "Чи уьлкведа аялрин литературадизни кинодиз государстводин лап гужлу къаюмвал герек я. МасакIа чавай гиламаз гъеле са шумуд несил квачнава, инлай къулуьхъ мадни квачнава. Государство вични..."

Мадни теклиф: "Аялрин библиотекаяр ктабралди таъминарун государстводин гъиле къан. МасакIа библиотекаярихъ ктабар къачудай са мумкинвални авач".

Кинояр лагъайтIа, гъич тахъайтIа, гъа чахъ авайбури къанни (тарихдин, илимдин) школайра пулсуздаказ къалуриин. Ахътин мумкинвал (залар, киноаппаратура) вири мектебрехъ ава.

Эхъ, аялризни жаванриз дуьзгуьн акъул гудай, абури мергъяматлу ва гунарлу ийидай ктабарни кинояр герек я! Идал шак гъун - акъалтIай ягъалмишвал, авамвал къалурун я...

Мердали ЖАЛИЛОВ

(Эвел 36-38-нумрайра)

Алай аямдин алаш-булашдин девир-да мухбирин куватар хуьни регыят кваллах яз амач. Винидихъни лаганва: гоно-раррин кьадарар лап агъуз тирвилляй абур редакциядивай чпин иесирал ахгакъаризни жезвач. Ятлани газетдихъ галаз ара атлун тийизвай, чпин кваллахдал, хайи члалал, литературадал, культурадал гьакъван ашукъ ксари чалай гьил кьачузвач. Къызва чаз! Чпин фикирар, кьейдер, шиарни гьикаяяр, веревирдерни теклифар, анализдин таквай ахтармишунар ва ик! мадни...

Абурук асул гьисабдай чи муаллимарни алимар, яратмишдай руьгъ квай ксар, артистарни манидарар, писателар, газетринни журналрин, радиодинни телевиденидин журналистар, маса ксар ква.

Агъариза Узаирович кьиле аваз, чи газетдин редакциядин коллектив яратмиш-завайбурун, яни чаз къызвайбурун ашукъ, гьевес хуьн патал тимил алахъзавачир. Яб тагана тур, газетда чап тавур чар, материал, белки, хьанач. Мукъвал-мукъвал а чарариз умуми кьимет гуз, герек тир меслятар кьалурдай, руьгъламишдай

бегован, Владик Батманован, Сергей Абумуслимован, Муьминат Гьуьсейновадин, Халидин Эльдарован, Азиз Мирзебегован, Эминат Загьирбеговадин, Фейруз Бадалован, хуьрерай къызвай Абдулашим Гьажимурадован, Нурудин Насруллаеван, Нисредин Алирзаеван, Мевлидин Исмаилован, Аглагьяр Абдулгалимован, Фазила Абасовадин, Роза Мингъажидиновадин, Ишреф Жаватован, Сулейман Пашаеван, Ферид Вагъабован, Тамилла Салмановадин, Музафар Гьасанован, Мукаил Агьмедован, Абдул Ашурагъеван, Важибат Насруллаевадин, Гьулан-Герек Ибрагьимовадин, Гуьлжагъан Мисрихановадин, Гуьзеля Гьасановадин, Эдуард Ашурагъеван, Эдуард Багъишеван, Стлал Мислиманатан, Саждианан, Хазран Касумован, Райсудин Набиеван, Абидин Камилван, Маина Абдулмуталибовадин, Абдула Самедован, Сейфудин Шагъпазован, Алван Рамазановадин, Мирземет Салманован, Демир-Беган, Сардар Абилян, Гьажи Ильясован, Сегьерханум Османовадин, Рамазан Велибегован, Абдулашим Рамазанован, Нажмудин Шихнабиеван, Соня Ибрамхалиловадин, Вадим Жамалдинован, Эйзудин Сайдумован, Агьмедпаша Агьмедпашаеван, Тегъи Мегьамедован, Саид-Агьмед Абдурашидован, Рагьидин Эми-

Газетни журнал сифтени-сифте милли члал, руьгъ, культура, литература хуьзвай члехи ва кьудратлу утагъ - кьул хьиз я! Чи руьгъдин вири куватри а кьулаз кьуллугъ авун герек я.

Агъариза Узаирович Саидов а кьулаз вафалувилелди кьуллугъай рухвайрикай сад я.

* * *

Гила чун адан девирдин са бязи нумрайрал акъваззава. Газет йисалай-суз манадин, кьарагъарзавай месэлайрин жигъетдай гьик! дегъиш хьанатла аннамисун патал чна “Коммунист” газетдай садкъве нумрадизни килиг хуьвун кьетна.

Ингъе 1989-йисан 10-ноябрдин нумра. Ам кьилелай “Алай йисан 12-ноябрдиз Сулейман-Стальский районда “Коммунист” газетдин сувар тухузава. Буур, чи виридан суварик!” эвер гун алаз акъатнава. Кьуд чиникай ибарат и члехи газетдин сад лагъай чин а члван чи улкведа гьерекатдик акатнавай “перестройкадин” дегъишвилериз талукъарнава. Улкведа гьа йикъар Октябрдин революциядин 72 йис тамам хуьн шад гьалара кьейднавайдакай, социализмдин реке зегъметдинни женгини члехи агалкьунарни авайдакай хейлин малуматар чапнава. Гьам чи яргъал члехи шегьеррай, гьамни чи районрайни хуьре-

Милли журналистика: цийи девир - цийи газет

макъалаяр гьар са отделдин редакторди, кьилин редакторди вичини къыз хьана.

Чкайрал фейила, а ксар чи кьилин кумекчияр ва тешкилатчиярни жезвай. Яни чна алакъа хуьзвай. И карди чи куватарни хуьзвайдал шак алач.

Эхиримжи йисара чаз активвилелди кьейбурун ва къызвайбурун жергеда алимар тир Фаида Гьаниевадин, Гьажи Гашиарован, Кьурбан Акимован, Омар Гьуьсейнован, Шайдабег Мирзоеван, Исламудин Гьуьсейнован, Нариман Абдулмуталибован, Зара Латифовадин, Салигъ Муслимован, Ильман Алипулатован, Агьмедагъа Агьмедагъаеван, Аземдин Эсетован, Замир Закаръяеван, Жамидин Исмаилован, яратмишдай интеллигенциядин веки-

нован, Максим Алимован, Шагъназар Хидирован, Гьажи Къазиеван, Ася Абасовадин, Намик Ферзалиеван, Кьасум Фаталиеван, Нариман Мамедован, Юсиф Саркарован, Лга Энверан, Шагъбала Шагъбалаеван, Алибуба Эмирсултанован, Эдуард Гьажибегован, Шихали Багъирован, Саидали Сулейманован ва мад гзаф ксарин тварар рикел кьезезва. Гьайиф члугвадай кар ам я хьи, абурун кьадар квердавай тимил жезва. Агьул, Табасаран районрай чаз ерли къызмач. Рутул, Дербент районрай, Огни, Хасавюрт, Кьизилюрт, Кьизляр, Сухокумск шегьеррай лап кьериз-царуз чарар кьезезва. Ибурун чаз эхиримжи йисара чарар гьик! хьана кьезезвай члехи лезги хуьрер Цуругьар, Луткунар, Ка-

рай. Амма вирира вири хьсанзавачир. Гьа и нумрадин сад лагъай чинал алай “Суварин суфрадикъ” кьил ганвай редакционный макъалада кьенва: “Ингъе дагъви хуьрерни шегьерар. Сана мелни мехъер ава, масана ваз пашманвал акъваза. Инсанарни - гьекъ пелекай шуткьунзавайбуру, лутуярни гьиллебар... Гунагъ квачир гуьзел жедач, уьмуьрдани гьак! я...” Идалай кьулухъ макъалада чахъ уьмуьр кьайдадик кваз виликди тухуз жедай вири мумкинвилер авайдакай, крариз кьец! язавай партийный ва административный бюрократрин девир алатдайдакай сугьбетзава. Хьсан сугьбет я...

Кьасумхуьрел сувар тухуз клан хуьнин себебни ам тир хьи, и район экономикадин, культурадинни яшайишдинни вири рекъерай вилик фенвай члехиди яз, газет клелзавайбуруни, анай къызвайбуруни гзаф авай. Газетни ам клелзавайбуру мадни агудун патал герек кар тир.

Гьайиф, а кар а члвуз кьиле феначир. Кьасумхуьрел «плюрализмдини» цийи «демократияди» руьгъ кутунвайбуру садазни хийир тагай гьулгьуладин митингар тешкилнай.

Газетдин 70 йисан юбилей гуьгьуьнлай Махачкьалада кьиле тухванай.

* * *

Газетдин нумра суваринди хуьниз килигна, адан 2 ва 3-чинар Сулейман-Стальский райондин агалкьунриз ва журналистрин вилик вахтунни эцигнавай везифаяр веревирд авуниз талукъарнава. Газетдин вири отделрин редакторихъ галаз санал чкайрилай къызвай мухбирини - Ш.Шабатова, Н.Къарибова, Э.Багъишева, Х.Кьасумова, И.Бабаева, Р.Набиева, Ш.Исаева, Р.Исаева, Н.Шихнабиева, Гь.Кьурбана, А.Эсетова, Б.Алибеговади, С.Керимова, масабуру чпин фикирар лагъанва.

Газетдиз Гь.Кьурбана - “Пакаман нур, кьезил гьава”, С.Керимова - “Кьадимлу муьгъ”, Н.Шихнабиева “Агъзуррин мез” лагъана, кьимет ганва.

Газетдин 4-чин “Газет ва уьмуьр - накъ ва кье”, “Дуствилин шаржар”, “Кьивекъичи кьайдаяр - кардик”, “Кье советрин милициядин югъ я”, “Кьецепатан улквейра” рубрикайрик кваз арадал гьанва.

Курьелди, им сувариз кутугайбуру патални савкъат хьанва...

(Кьат! ама)

Кл!ара “Лезги газетдин” (“Коммунист”) суфрадикъ. Газет кхьин тешкилун шегьердин администрацияди вичин хивез кьачузва... 1991-йис

лар тир Дагъустандин халкъдин шаирар - Ханбиче Хаметовадин, Абдуселим Исмаилован, Арбен Къардашан, Кичибег Музаеван, Майрудин Бабаханован, машгур устадар - Зульфигъар Къафланован, Нариман Къарибован, Пакизат Фатуллаевадин (Гьуьсейновадин), Азиз Алеман, Фейзудин Нагъиеван, Шагъабудин Шабатован, Седакъет Керимовадин, Эйваз Гуьлалиеван, Муьзеффер Меликмамедован, Мансур Курьевидин, Ямин Мегьамедован, Майил Эфендиеван, Саират Агьмедпашаевадин, Буба Меликован, Агъалар Исмаилован, Вахъиф Рамазанован, Алик Абдулгьамидован, Абдулафис Исмаилован, Дильмира Ашурбеговадин, Ражаб Тагьир-

лукар, Мискискар, Смугьул, Миграгьар, Кркар, Хуьрел, Чепел, Кьеплир-Къазмаяр, Гьепцегъар, Азадогъли, Ярагъ-Къазмаяр, Целегуьн, Оружба, Самур, Чахчар, Авадан, Аладаш, Агълабар, Сарсар ва масабур алава хуьни бес чак гьалаба кутадачни? Им лагъай члал я хьи, газет клелзавай ксарни анра гьакъван тимил жезва. Белки, им вахтунни тлал я жеди. Интернетди вири звезда лугъудайбуруни гзаф я.

Амма пешекар журналистри арадал гьизвай куватлу чарчин газет звездай маса такъат (алат) гьелелиг авач. Интернетда авай члал, фикирар, кхьинрин ери ва дережа газетдин звез я лагъайтла, им члехи гьалат!диз рехъ гун жеда.

Виш йиса авай ЖЕГЬИЛ

Гьаким КЪУРБАН, писатель, илимрин доктор, профессор

Заз “Лезги газет” виш йиса авай жанлу жегьил хьиз акъваза. Ам женгинин балкандал алай Шарвилдиз ухшар я.

“Лезги газет” Члехи Октябрдин инкьилабди, Большевикрин (коммунистрин) партиядин табигъатди ва Социалист гьукуматди чи халкъдиз багъишнавай Рагъ я. Адаз халкъди нубат алаз “Лезги Рагъ” лугъузава.

Виш йисуз газетдин тварар дегъиш хьана: “Дагъустандин кесибар” - “Советрин Дагъустан” - “Самурдин кесибар” - “Цийи дунья” - “Социализмдин пайдах” - “Коммунист” - “Лезги газет”.

Виш йисуз чи, Акимоврин, кваллини хквезва: ада чаз ватандикай, халкъдикай, улквейдикай ва дуньядикай цийи-цийи хабарар гьизва. Газетдин чинриз 1958-йисалай зи эсерарни акъатзава.

1990-йисуз СССР клудна, улкведиз капиталист кьайдаяр кхайдалай гуьгьуьниз “Лезги Ракъинин” ишигъ, гьайиф хьи, йисалай-суз зайиф жезва. Зи фикирда мектебра аялри дидед члал чирзавай сяттер-тарсар тлимиларун, учебникар йисаралди акъуд тавун, художественный ктабрин тиражар 2-3 агъзурдалай 3 вишел хуьн, “Лезги газетдин” объем тлимиларун ва тираж 18 агъзурдалай 6 агъзурдал хтун, милли газетарни журналар “кашал гьун” ва маса усалвилер ава. Абурун гьал заз гежегеда мадни четин жедай хьиз акъваза. Ихътин “тлөгъундикай” милли басма (печать) хуьн чарасуз месэладиз элкьенва.

Чи масан “Лезги газетдин” 100 йис тамам хуьн за, чи халкъдин милли сувар яз, сифте газетдин редакциядин кьагъриман коллективдиз, ахпа мухбирриз, газет къызвай, клелзавай ватанперес стхайризни вахариз риклин сидкьидай мубаракзава. Къуй чи халкъдин газетдин уьмуьр виш-виш йисаралди давам хуьрай!

“Лезги тлал”

Шагъбала ШАГЪБАЛАЕВ

Справочникар гьилева зи медицинадин, Энциклопедияни гва зав - вич хазина тир, Гзаф тлалар, начагъвилер авунвай малум, Себебарни кьалурнава, жезвай чеб гатлум. Анжах ана кьейд авунвач: вуч я “лезги тлал”? Ни акъудда бес чаз дарман жедай а кватлал? А азардик чи рухвайрин руьгер начагъ я, Сад пегъриздал ала клеви, сада - Рычал-яд Хъвазва гила - виликдай тир чеб ичкибазар, Гьик! хкудда лезгийрикай а пис, няс азар? Сиясатдин уьзуьр я ам галукънавай чахъ, Амачирла чи уьмуьрда адалатни гьахъ. Ихтиярар патал милли лезги халкъдиз кьит Къарагъзава женгер члугваз Иззетни Забит. Байрам - ина, лезги Нямет, Искендар ава. “Лезги тлалдин” баянар гуз - гьи шартлар ава?! - Сагъардай ам: дидедин члал мектебра гун я, Лезги несил хайи члалал ана рухур я.

Гьикъван жеда галукъна чахъ “туьркирин вирус”, Чахъ авачни михьи, кьетен “лезгийрин намус”, Ам хуьн патал кьарагъайбуру кьурбандар хьана, “Лезги тлалдин” сифте кьурбанд Искендар хьана, Вич-чепиви-тварцин стха Македонви тир. Эхирдал кьван авай вичин женгинин кьадир. Лезги Нямет, “ЛАР” кьхьена лугъуз, гаф - “сандух”, Миллетбаз яз раижзава ксарни янух.

Квалахдила алудна ам - терс я тербия! Чна эхна, эх тавурай, члехи Реббни, на. Вахтсуздак хъфена ам ажугъ себеб яз, Адан кьиникъ чи женгинин аршни метлеб я! Мад са кьурбанд - Лезгистан хьиз, атлугъай Забит

“Лезги тлалдик” вафат хьана зегьерлу ва кьит. Ам магъфедиз авуддайла гьавайрик квай цур, Рагъ хкатна булутрикай, гана суруз нур. Тебиатди кьуллугъзава кьайдайриз паку, Кутазва и гьакъикъатди шаиррик - чак лув. “Лезги тлалдай” кьил акъатда - жемир, дуст, шаклу, Ам кьадарсуз ватан клан хуьн лагъай мисал я. А тлалди чун алугарда, ийида жанлу, Азар туш ам, аквар гьалда, чи руьгъдин гьал я...

Мазали Алидин - 250 йис Эй инсанар!..

Мерд АЛИ

XIX асирда лезги эдебиятдиз атай классикри-кай сад вичин эсил Ахцегь райондин Мацарин хуьрай тир ашукь, шаир, гьахъунихъни бахтунихъ къекъевез, уьмуьр акъудай Али я.

Несилриз ам **Мазали (Мацави) Али** яз маш-гур хъана.

Лезги литературадин (шииратдин) антология-да (Махачкъала, 1978-йис) къейднавайвал, Алиди манияр тукьлуьриз фад башламишна. Адахъ чла-лар теснифунин, кфил ва саз ягъунин карда еке агалкьунар авай. Хуьре аквазвай гьахъсузвилер эхиз тахъай ашукь Азербайжан патаз, Хьилерин хуьруьз куьч хъана. Камаллу чалари ва ширин ванци Алидин твар, лезгийрин арада хъиз, Азербайжандани машгурнай...

Илимрин доктор, профессор Къурбан Акимова къейднавайвал, Мазали Алиди вичин манияр ва шиирар лезги ва турк чаларал теснифна...

Шаирдин чав агакънавай ирсинай (адан эсер-рар лезги чалал сифте яз 1958-йисуз чагдай акъатнавай "Лезгийрин поэзиядин антологияда" гьатна) аквазвайвал, шаир дуньяда авай гьахъ-сузвилериз, ахлакьсузвилериз ва имансузвиле-риз кьелелай акси тир. Вичин акъалтлай нарази-вал - бунтчивал ада хейлин манийрани шиирра вичиз яб гузвай халкьарин вилик раиж ийиз хъана. Гьелбетда, и кар адас регьятдизни акъвазнач.

Адет яз, а вахтара гьар са бунтчидин аксина 15-20 бугьтенчини, башибузукьни акъваззавай. Гьавилай, белки, ам и экъу дуньядал яргьалди яшамисни хъанач. 50 йисан яшда аваз ада и дунья гьамишалугь яз туна...

Амма шаирдин ирс, тимилди ятлани, несил-рив гума!

Адан ирссагьибри - мацавийри (алай вахтунда абурун члехи пай Меьгарамдхуьруьн райондин Бут-Къазмайрин хуьре яшамис жезва) чпин члехи ве-килдин твар эбеди яз рикел хуьнин мураддалди Бут-Къазмайрин хуьруьн са куьчедиз ганва.

2005-йисуз и хуьре Мазали Алидин 235 йисаз, гилан аямдин мацави шаир, РФ-дин писателрин Союздин член Агьалар Исмаилован 60 йисаз талукьарна, литературадин члехи межлис тухванай. Анал рахай гьар са шаирди (А. Исмаилов, З. Къафланов, Ш. Шабатов, М. Агьмедов ва мсб) Мазали Алидин ирс квахъ тавунвайди, Мацарин хуьруь цийи аямдин цийи шаир - Агьалар Исмаилов хътин ватандихъ рикл кузвай, дерин фикиррин теснифчи гунини шагьидвалзавайди къейднай.

*Зи кьил ястухдал (а)ла, - вилерни рекье,
Вун паталди зи чан кузва, эй Ватан.
Гьурбатда гьижрандин хер хъанва рикле,
Зи вилерай иви физва, эй Ватан.*

Мазали АЛИ

Ватан

Зи кьил ястухдал (а)ла, вилерни рекье,
Вун паталди зи чан кузва, эй Ватан.
Гьурбатда гьижрандин (ин) хер хъанва рикле,
Зи вилерай иви физва, эй Ватан.

Ватан авачирди амансуз жеда,
Хажалат члугуна, имансуз жеда,
Жерягъ жагъин тийиз, дармансуз жеда.
Зи дердинин дарман вун я, эй Ватан.

Мазали Алидиз кланда шадвал, хъвер,
Намерддин, хаиндин акъатрай вилер.
Ажалди ина зи туьд кьуртла эгер,
Зи риклин эрзиман вун я, эй Ватан.

Намердиз

Эй инсанар, за кьез ийин эрзи-гьал:
Гьиллени таб я гьар са кар намерддин,
Жагъич адан квалей са клус фу гьалал,
Гьарамди я клулавай пар намерддин.

Зимбил клатл я, хуьрек мухан лаваш я,
Аглагъдиз негъ, шейтандин ам юлдаш я,
Яклуз кьимиш текъез, клараб кармаш я,
Терг хуьй свияй вири сарар намерддин.

Намерддиз гьич куьмек ийиз клан жемир,
Гьижван ада гьарайтлан, ван жемир,
Ахъиндакай дуст къадай инсан жемир,
Къезил тахъуй риклин азар намерддин.

*Ватан авачирди амансуз жеда,
Хажалат члугуна, имансуз жеда,
Жерягъ жагъин тийиз, дармансуз жеда,
Зи дердинин дарман вун я, эй Ватан, -*

лагъанай Алиди вичин вахтунда.

Ихътин чларарин таъсирдик члехи хъанвай ги-лан шаирди кхъизва:

*Чубарук хъиз, лув гана,
Фейитлани яргъаз зун,
Мад гьар атай гатфариз
Мукал жеда кьугъваз зун.*

*Йисаралди гьурбатда
Хьайитла заз квал маса,
Суал це на: - Гьинва квал?
Жаваб гуда за: - Маца!..*

Ватандашвили гьиссер и тегьерда тикрар хъуни несилрин члехи алакьадикай хабар гузвач-ни бес!

Халисан поэзия рекьидач! Ам асиррай асир-ралди кьезмай несилрив агакъда. Чна кьатлуз-вайвал, Мазали Алидин ирсни эбеди ядигар, насигьатдин кьул-кьиб хъиз я...

*Эй инсанар, за кьез ийин эрзи-гьал:
Гьиллени таб я гьар са кар намерддин.
Жагъич адан квалей са клус фу гьалал,
Гьарамди я клулавай пар намерддин...*

*Зун Мазали Али я, гьахъ рахада,
Фу балкандал хуьрай, намерд - пияда.
Са ягъсузни тамукьрай и дуньяда,
Квахъдайвал чи нугъатдай твар намерддин...*

Мазали Алиди ирс-тарс вичелай вилик хъайи устад Ялцугь Эминавай, Кьучхуьр Саидавай, ма-са ашукьривайни шаирривай кьачурди и чларарин сафвили, сад хътин уьлчмейри, рифмайри, тик-рар хуьнри субутзава.

Гьатта хандихъ элкьвена лагъанвай эсерри-ни чи рикел бунтчи шаир Кьучхуьр Саидан кьис-мет гьизва:

*Кьугъвазмач зи сазунин сим,
Хандин квалей тийир регъим,
Фикирдиз гьиз Мацарин ким,
Алини курпашман хъана...*

Устад классикдин эсерар чи мектебринни вуз-рин учебникра, антологийра, кватлалра гьатнава. Амма гьеле вири ирс кватлани, ахтармишна, чав агакънавайди гьиссзавач. А везифа чи кьенин ва кьезмай несилрин хиве ама.

Классикдин юбилейдиз талукь мярекатар тух-вайди гьелелиг санани малум туш. Инанмиш я, лезги шииратдал ашукьбур кьулугъ акъваздач. Гьич тахъайтла, мацавийри чпин зурба векилдиз талукь мярекатар тешкилда... Иншаллагь!..

*Гатуз яйлах, хуьтлуьз кьишлах кьаз макан,
Алахъда ам хуьз анжах са вичин чан.
Кар я, кваллиз атун хъайитла са мугьман,
Вилерилай фида накъвар намерддин.*

*Къейилани, таб алатдач мецелай,
Цацар кими тахъуй адан къежелай,
Байкъушдин ван яваш тежез варцелай,
Зулумат хуьй гадни гатфар намерддин.*

*Зун Мазали Али я, гьахъ рахада,
Фу балкандал хуьрай, намерд - пияда,
Са ягъсузни тамукьрай и дуньяда,
Квахъдайвал чи нугъатдай твар намерддин.*

Хандиз

*Ханди чаз кье авуна кар,
Къуй виридаз хуьрай хабар,
Алай пекер тирла куквар,
Кьилди кваллиз мугьман хъана.
Зал чухва-затл ала лугъуз,
Юкьва члунли ава лугъуз,
Девлетлуд ни гала лугъуз,
Зун гьурметлу инсан хъана.
Зунни мирес, арада цал,
Хуш туш риклиз куьн авай квал,
Куьн шад яни кьенин йикьал,
Акатайдаз девран хъана.*

*Кьугъвазмач зи сазунин сим,
Хандин квалей тийир регъим,
Фикирдиз гьиз Мацарин ким,
Алини курпашман хъана.*

Амираслан МИРЗАБЕГОВ:

“Рикл шадардай бегьер гурай...”

Инсаниятдин камалдин гьуьл ацурзавай вацарикай сад ши-рат я.

Муса АГЬМЕДОВ

Адет яз, фагъум авай, кьана-жагълу ксари уьмуьрдин рекьера гьалтзавай вири дуьшуьшириз дикъ-етдивди фикир гуда, пис-хъсан, хийир-зиян сад-садавай айру авун патал жуьреба-жуьре дуьшуьшар, инсанрин кьилел кьезвай вакъиа-яр “веревирдерин сафунай” ягъиз, чпин тежрибадин гьебедиз “уьмуьр-дин тарсарин” бегьер кватлди. Сифте жуваз, ахла масабуроз, ил-лаки акъалтзавай несилриз менфят хъун патал. Герек ата-бубайрин хъсан крариз несилри клур тагудай-вал, абурун хъсан ерийшлай чеш-не кьачудайвал, гьа са вахтунда кьайгъусуз ксар цуьлдгъуьнай чкайрал алуьк тийидайвал, абурун гьалатлар, нуьксанар тикрар тийидайвал.

Гьа ихътин “уьмуьрдин тарсарин” бегьер шииратдалдин несилрал агакъариз алахънавай ксарикай сад Сулейман-Стальский райондин Ивигрин хуьрай тир муаллим, “образованидин агъсакал” МИРЗА-БЕГОВ Амираслан Гьемзебегович я. Адан уьмуьрдин ва квалахдин рекьикай “ЛГ”-дин алай йисан 30-нумрада Гьажи Къазиеван макъала чапнавай.

Кье чна газет клелзавайбур А.Мирзабегован алакьунрин маса те-рефдихъ - шаирвилехъ галаз танишарзава.

Чи мухбир

Амираслан МИРЗАБЕГОВ

Кьудар

*Кьибле, кефер тийижирда
Амайбуруз тарсар гузва.
Хура кьуьрен рикл авайда
Яргъай филдиз фурсар гузва.*

* * *

*Лагълагъчидиз сир ахъаюн
Сафуна яд цайидай я.
Диде - ватан гадрай касдин
Уьмуьр сура фейидай я.*

* * *

*Алчакъаказ фу недалди,
Намуслу яз кьин хъсан я.
Ягъ квадарна, пул кватлдалди,
Регъуьвал квай чин хъсан я.*

* * *

*Асландал пис хер хъайила,
Чакъалдини класар яда.
Арифдардиз гьам хъайила,
Пехил касди капар яда.*

* * *

*Хъсан касди кьуьл гьалчдай
туш*

*Гьич чарадан сериндални.
Бес гьавилалй ганвачни чаз
Кьакъанвални, деринвални.*

* * *

*Чаз кьелечи герек атуь,
Къеле ягъиз чи кьапариз.
Амай члавуз «кьеледин» ван
Гьич татурай чи япариз.*

* * *

*Вагъшивал кьуй куьтягъ хуьрай,
Вагъшивилиз кар кьан чна.
Инсанар яз атанва чун,
Инсанвилин твар тан чна.*

* * *

*Са винелай бубу хъиз ваь,
Гьа иервал хуьй кьеняйни.
Члуру ният са члавузни
Тефирай гьич чи рикляйни.*

* * *

*Кици тади ийидай туш,
Та жанавур аквадалди.
Авам касди сив агалдач,
Та арифдар рахадалди.*

* * *

*Чи бахтунин кьакъан цава
Хкахъ тийир гьетер хуьрай!
Чи уьмуьрдин фараш тара
Рикл шадардай бегьер гурай!*

Муса АГЬМЕДОВ

** * **
Кьама ялар тун инсанди -
Ахмакьвиллин са лишан я.
Виш сеферда лавгъадилай
Дамах гвачир кас хъсан я.

* * *

*Намус кьачуз жедай затл туш,
Ам ивидик хъана кланда.
Иман патал, ватан патал
Жуван чанни гана кланда.*

* * *

*Кьакъраяр лап гзаф хъана,
Чка авач кака хайи.
Заз кье кудай хапла кланда,
Дулмадилай пака гайи.*

* * *

*Лап члехи тир бахтсузвал я
Алакь тавун хъсанвал таз.
Ам жувалай аслу кар я,
Яшамис жен инсанвал гваз.*

* * *

*Бязибуру и дуньядал
Инсанрин твар кьацурзава.
Кьагьриманри гьамишанда
Чаз дуьз рекьер кьалурзава.*

* * *

*Халис инсан лугъузватла,
Лап члехи тир гьурмет я чаз.
Вахтунивай члуриз тежер
Ишигъ гудай гуьмбет я чаз.*

Азиз дуст

*(Зи дуст, зи мирес
Гьажи Къазиеваз)*

*Ви виш йис хуьй, зи дуст Гьажи,
Бахтунин лувар ахъаз хуьй!
Веледрикай яз архайин,
Рикле шадвални ргаз хуьй!*

*Уьмуьр тваха лап сагълам яз,
Рагъ гьамиша алаз кьилел.
Хъсанвилер кьисмет хуьй ваз,
Вуч аватлан чилин винел!*

*Яшарин сан яргъид хъана,
Гьар са мурад бегьем хуьрай!
Хтул, птул артух хъана,
Вал бахтунин перем хуьрай!*

*Ви уьмуьрдин гурар-кларар
Гьулдандилай кьевибур хуьй!
Халикьди ваз гудай бахтар
Шагъ дагъдилай члехибур хуьй!*

Зул - 2020 Зегьметдин гьунар

Хазран КЪАСУМОВ

И йикъара чун Сулейман-Стальский райондин хуьрун майишатдин ва суьрсетдин управленидин начальникдин заместителар тир Гьамидин Абдулкъафаров ва Къазиагьмед Абумислимовни галаз ципицар кваті хъйизвай карханайриз, лежбервиллинни фермервиллин майишатриз фена, анра бегьер кваті хъувунин квалалахар тешкилнавай гьаларихъ галаз таниш хъана.

Эминхуьре кардик квай "Аллахвердиев" КФХ. И майишатдиз вичи виликдай саки 30 йисуз "Аламышинский" совхозда уьзюмчивилин бригадин бригадирвиле ва кьилин агрономвиле квалалахай Алимет Алагьвердиева регьбервал гузва.

- Чи хизанди тешкилай лежбервиллинни фермервиллин майишатдихъ 2008-йисуз кутунвай 8 гектар уьзюмлухар ава, - лугъува А.Алагьвердиева. - Анрин гьар са гектардай чна гьар йисуз 100 центнердилай виниз ципицар кваті хъйизва.

КФХ-да ципицар атлунал 20 рабочий, абур Дербентдиз дашмишунал "ГАЗ-53" маркадин кье машин машгьул тир. Квалалахада тафаватлу жезвай рабочийрикай Ж.Женетован, А.Меьгамедовадин, А.Абдулаеван, С.Алагьвердиевадин, И.Селимовадин, шоферар тир А.Абдукеримован, Х.Сейфудинован ва масабурун тварар кьаз жеда.

Техрибалу уьзюмчи Алимет Алагьвердиева чаз лагьайвал, алай йисуз уьзюмлухрин гьар са гектардай 145-150 центнер ципицар кваті хъйизва.

Чун шагьид хъайивал, "Аллахвердиев" КФХ-да хъиз, Эминхуьре кардик квай "Черейар" ООО-да, Р.Гьамзатован, РД-дин хуьрун майишатдин лайихлу работникар тир А.Агьамирзоеван, М.Меьгамедован арендадин участкар ципицар кваті хъувунин квалалахар тешкиллавал аваз кьиле физва.

Районда "Зардиян" ООО гьар йисуз хъсан нетижаяр къазанмишзавай, экономика вилик тухуник еке пай ку-

тазвай карханайрикай сад я. Магьсулрин никлерихъ, салан участкарихъ, эхиримжи йисара кутунвай 30 гектар кiereцин багьларихъ галаз санал карханадихъ 110 гектар бегьердал атанвай уьзюмлухарни ава. Анин директор Къазихан Азизовахъ, кьилин агроном, РД-дин хуьрун майишатдин лайихлу работникар Къурбан Магьмудовахъ, звеновод Фаина Рамазановадихъ галаз авур ихтилатрай малум хъайивал, карханада чкадин шартлара хъсан бегьер гузвай "Августин", "Биянка", "Рислинг", "Ркацители" сортарин ципицарин теьгенгар цанва. Алай вахтунда ципицар кваті хъувунал 2 бригада, 40-далай виниз работчиар ва атлай ципицар Дербентдин комбинатдиз дашмиш хъйизвай 2 машин машгьул я.

Къазихан Азизова чаз лагьайвал, сифтегьан 50 гектардай ципицар кваті хъувунва, гектардин бегьерлувили 120 центнер тешкилзава.

Ципицар атлунал квалалахар квенквечи карханаар тир "Гульгери-вац", "Дербент-Агро", "Дере" карханайрани хъсан тешкиллвал аваз кьиле физва. Анрани уьзюмлухрин гьар са гектардай 100-130 центнер ципицар вахчува. Ципицарин ширинвал 20 процентдилай виниз я.

Райондин хуьрун майишатдин карханайрихъ, КФХ-рихъ ва арендаторрихъ 1650 гектар (абуркай 1339 га бегьердал атанвайбур) уьзюмлухар ава. Алай йисуз районда 12500 тонндилай тлимил тушиз (шазан 12320 тонндин кадавал) ципицар кваті хъувун фикирдиз кьачунва.

Районда ципицар кваті хъувунин квалалахар давам жезва.

Няметрин варар ахъайнава

Райсудин НАБИЕВ

Зулу зегьметкешрин, иллаки хуьрун чкада авай инсанрин кьайгьуяр артухарзава. Багьлара гьар са заті, дигмиш хъана, агакьнава: ич-чухвер, хутар, ципицар, чумалар ва ик мад. Кье-пака жумар, кицикар, кiereцарни кватілиз гатлунда.

Алай вахтунда арендаторри, кылдин ксари чпин багьларай шумьгьар кваті хъйизва. Гена абур маса гун патал патарал финин игьтияж авач, муштерияр чеб чкадал кьезва.

Гаф эмишар, иллаки ичер, тарарик кьвахьнава. Абур пуч тахун патал миже жуддай чехдиз вахчува. И квалалахар пуд Сталрин, Алкьвадрин, Сийидхуьрун, Къасумхуьрун, Цийихуьрун, Курхуьрун багьлара кьиле физва.

Кварчагь дередин агьалияр ципицар кваті хъувунин кьайгьуяр кьва.

Са гафуналди, бегьерив ацанвай зулу няметрин варар ахъайнава. Къуй берекатар пара хураи!

Кьетлен фикир гузва

Чи мухбир

Меьгарамдхуьрун районда хуьрерин куьчяр авадламышунин ва ремонт авунин квалалахар давам жезва. Идакай «Лезги газетдиз» муниципалитетдин администрациядин пресс-кьуллугьди хабар гана.

Къейдзавайвал, райондин руководстводи рекьер авадламышунин кьетлен фикир гузва ва гьар йисуз райондин рекьерин фондунин такьатрихъ хуьрерин кьенепатан куьчяра кьир цаза.

Муькьвара Бут-Къазмайрин хуьрун агьалийрик шадвал кутадай вакьиа кьиле фена. Ина райондин бюджет-

дин такьатрихъ са шумуд куьнеда (санлай 730 метрда) кьир цана акьалтларнава. Виликдай, иллаки марфар кьвайила, ремонтдин квалалахар кьиле тухванвай куьчярай фидайла, чкадин агьалияр жуьреба-жуьре манйивилерал гьалтзавай. Гила лагьайтла, кьир цанвай куьнедай, гьихьтин гьава хъайитлани, регьятдиз физ жезва.

Хуьрун жемьятди куьчяр авадламышунин фикир гунай райондин руководстводиз сагьрай лугъува. Муниципалитетдин администрациядин пресс-кьуллугьдин векилди алава хъувурвал, агьалийрин яшайишдин шартлар хъсанарунихъ элкьурнавай квалалахар тамамарун инлай кьулухъни давам жеда.

Куьчяра кьир цанва

Чи мухбир

Республикадин Кьил Владимир Васильеван теклифдалди кардик кутур "Зи Дагьустан - зи рекьер" проектдин сергьятра аваз, Кьурагь районда кье куьнеда ремонтдин квалалахар кьиле тухвана акьалтларнава. Идакай муниципалитетдин администрациядин пресс-кьуллугьди хабар гузва.

Кьилди кьачуртла, Кьирийрин хуьре генерал М.Къаьриманован тварунихъ галай куьнеда (умуми майданди 2730 кв.м. тешкилзава) кьир цанва. Кье-пака тротуарарни

туьхкьурда ва куьнеда лазим тир лишанарни (режьерин гьерекатдиз талукь) эцигна акьалтларда. И квалалахар кьилиз акьудун патал кутлуннавай икьардин кьимет 1955050 манатдиз барабар я.

Мад са куьче Кьепиррин хуьре ремонтнава. Ф.Асланован тварунихъ галай куьнеда (ремонтдин квалалахар кьиле тухузвай умуми майдан - 3125 кв.м.) 230 метрда кьир цанва.

Ремонтдинни эцигунрин квалалахар "Элит строй групп" карханади тамамарзава. Проект кьилиз акьудзавай гьал райондин кьил З.Азизова гуьзчивилик кутунва.

Ван авуна Наразивилер амукьзава

Нариман КЪАРИБОВ

Малум тирвал, ахтармишун патал чи республикада (бязи шегьеррани районра) "Михьи шегьер" ва "Михьи район" проектар кардик кутунва. Зи фикирдалди, лап вижевай серенжем я. Белки, лугьуда за, и цийи проектри чи шегьерра, хуьрера экология, тлебиат, чун элкьурна кьунвай ерияр чиркинар тавуниз, гьар сана ихтиярсудзаказ арадал кьезвай хуьртар тлимил хуьниз таьсирда.

Винидихъ тварар кьунвай проектар кардик кутунвай чкай-ра абур гьи кьайдада кьилиз акьудзаватла, сифтегьан нетижаяр гьихьтинбур ятла, аз чи багьри "Лезги газетдин" алай йисан 34-нумрада чапнавай са макьала кьелайла чир хъана.

Къелем гьиле кьунин мана-метлеб ам я хьи, ихтилат физвай проект зун яшамиз жезвай Дербент шегьердани кардик кваз са кьадар вахт алатнава. Лагьана кланда, и цийивал

умьурдиз кечирмишунин нетижаяр кьадим шегьерда михьивал хуьнин барадай хъсанвилехъ дегишвилер кьиле фена. Шегьердин администрациядин ва «ЭКО-ЮГ» карханадин алахуьнар себеб яз, зирзбил кватідай куьгьне контейнерар цийибуралди эзнава, яшайишдин кьели амуькьяр (ТБО) дашмишдай махсус улакьрин кьадарни артух хъанва, виликдай хъиз, зирзбил гьафтейралди контейнерар алай майданрал аламукьзавач, вахт-вахтунда шегьердай акьудзава.

Амма "Михьи шегьер" проект кардик кватлани, Дербентда хейлин агьалийри гьахьлудаказ наразивалзавай месэлярни авачиз туш. Гьик хьи, контейнерин майданар виринра ваь, анжах шегьердин кьакьан мертебайрин квалер авай куьчяра эцигнава. Цийиз арадал атанвай хуси квалер авай районра абур садни авач. И барадай гьафбурукай анжах са мисал гььда.

Зун яшамиз жезвай "Аваин-4" микрорайондиз зирзбил дашмишдай машинар ерли кьеззвач, куьчяра шиткизвач. Са кар ава: и ва маса микрорайонра фадлай инихъ, кьванер атлана, ишлемиш хъийин тийизвай са шумуд дерин карьер хуьниз килигна, маса чара тахъайла, агьалийри зирзбил тухуз гьанриз гадарзава. Пешер, веькер лагьайтла, кьуру хъайила, чпин салара цай яна кузва. Къейдна кланда, ихтилат физвай карьерриз шегьердин маса чкайрани эцигунардай материалрин амуькьяр гьиз гадарзава.

Фадлай инихъ авай члуру гьал арадай акьудун патал агьалийри са шумуд сеферда чкадин гьакумдин кьилевайбуруз шикаятна, амма дегишвал хъанач.

Къарагьарнавай месэладин жигьетдай мад са мисал. Шегьердивай са кьадар яргъа авай микрорайонра яшамиз жезвай агьалийрал, чпиз хабарни авачиз (квитанцияр агакьар тийиз), "ЭКО-ЮГ" ООО-ди дашмиш тийизвай зирзбилрай буржар илитзава. Тварар кьунвай карханадин ва шегьердин ЖКХ-дин управленидин векилар яргьал микрорайонриз ерли кьеззвач, зирзбил дашмишунин барадай агьалийрихъ галаз икьарар кутлуннавач.

Бейкарриз талукь кьезилвилер

* * *

Бейкарриз гузвай пособидал алай йисан сентябрдин вацра яшар тамам тахъанвай (18 йис тахъанвай) гьар са аялдин кьилиз 3000 манат алава хъийдай кьарар кьабулнава.

Рикел хкин, ихьтин пулар алай йисан гатун пуд вацрани гана. Сентябрьдин вацра гузвай пул, агьали квалалахдикай мус магьрум хъанатла фикирда такьуна, чара ийизва.

И пул кьачун патал агьали регистрация авунвай чкада квалалахдалди таьминардай центрада (центр занятости) учет-да акьвазун лазим я.

* * *

1-мартдай кьулухъ квалалах акьвазарнавай ва официалнидаказ бейкарар яз гьисабнавай ИП-риз (индивидуальный предприниматель) 12130 манатдин кьадарда аваз пособие гуда.

Къанундал асаслу яз, ихьтин пособие анжах пуд вацра тайинарзава.

* * *

Алай вахтунда бейкарвилей гузвай пособидин агьа кланин кьадарди 1500 манат тешкилзава. И пул эхиримжи 12 вацран кьене 26 гьафтеда квалалахайбуруз ва низам члурун себеб яз квалалахдилай алудайбуруз гузва.

Бейкарвилей гузвай пособидин виридалайни еке кьадар 12130 манатдиз барабар я.

“Духтурриз - баркалла!”

Рагнеда РАМАЛДАНОВА

Алатай гьафтада Махачкъалада, “Дагъустан” РИА-дин конференц-залда, коронавир-русдин азардикди начагъ хъайи духтурри меркезда, “Дурная” твар алай илимдинни сагъламвал мягъкемардай комплексда (НОК), чпин сагъламвал гуьнгуьна хтуниз (реабилитация) талукъарнавай пресс-конференция кьиле фена. Ана “Дурная” НОК-дин гендиректор Мегъамед Мегъамедова, “Духтурриз - баркалла!” проектдин куратор Алибег Алиева, тади куьмекдин РКБ-дин кьилин духтур Мегъамед Иманалиева, “Дурная” НОК-да реабилитация кьиле фейи медицинадин кьуллугъчи Лейла Хабибулаева, журналистри иштиракна.

Пресс-конференция ачухдай вахтунда “Дагъустан” РИА-дин гендиректор Мегъамед Мегъамедова, гьафтейралди “яру зонада” хьуналди, чпин уьмуьр ва сагъламвал хаталу-вилик кутуналди, духтуррал акьалтзавай азаб, абуру члугвазвай зегъмет екеди тирди кьейдна. “Дурная” НОК-дин гендиректор М.Мегъамедова духтуррин сагъламвал гуьнгуьна

хтуниз талукъарнавай проект арадал атуникай суьгъбетна. Ихтин теклиф гайиди адан диде Айзанат тир кьван. ИкI, тамам 45 йисуз медицинадин хиле зегъмет члугунвай дишегъ-лидиз, телевизордай кьалурзавай, гьафтейралди хизан, багърияр такваз, “яру зонада” зегъмет члугвазвай духтурар, медицинадин хиле вири кьуллугъчияр язух атана. Ада вичин хцивай - “Дурная” НОК-дин гендиректордывай - абуруз куьмек гун тIалабна.

Хци дидедин гаф кьвачерик веьенач. М.В.Ломоносован тIварунихъ галай МГУ-дин профессор яз, уьлкведин меркезда авайла, ам духтурриз куьмек гунин серенжем - “Духтурриз - баркалла!” проект - уьмуьрдиз кечирмишдай реькер жагъурунин кьайгъуйрик хъана. Жагъурна.

Вичин нубатдай яз, А.Алиева проектдин сергьятра аваз НОК-да кьиле тухвай медениятдин программадикай гегеншдаказ суьгъбетна, духтурар кьенин ийкьан игитар тирди кьейдна.

- Алай вахтунда коронавир-русдикъ галаз вири дережайра женг тухузвайла - алимар - вакцина, дарманар - акъудунал, сагъаруни цийи кьайдаяр арадал гьунал машгъл тирла, четин шартIара кьвалахай ва и кар давамарзавай духтуррин кьайгъу члугун садан фикирдизни атанач. Залан азардикди абуру чебни начагъ хъана. Чун, итимар, сада-садан гьил кьуна, салам гуникай кьурху авай вахтунда абуру цлудралди, вишералди азарлуяр сагъаруни кьайгъуда хъана, - фикир желбна ада.

Алибег Алиева проектдин - медицинадин хиле зегъмет члугвазвайбуру сагъламвал мягъкемаруни серенжемар кьабулуни - те-

реф Дагъустандин Кьил В.Васильевани хвейиди раижна.

Тади куьмекдин РКБ-дин кьилин духтур Мегъамед Иманалиева, и проектдин важиблувал кьейд авунихъ галаз сад хъиз, ам гележегда давамаруни важиблубликайни лагъана. Адан гафарай чир хъайивал, Дагъустандин здравоохраненидин министр Жамалудин Гьажиибрагъимова, и проектдикай хабар хъанмазди, республикадин медицинадин вири идарайрин реьберриз ам кьилиз акъудун патал вири жуьредин куьмекар агакьаруни тапшуругъ гана.

Винидихъ тIвар кьунвай комплексда чпин сагъламвал мягъкемарнавайбурун жергедай тир Лейла Хабибулаевади ихтин мумкинвал гунай вичин ва кьвалахдин реькьай вишералди юлдашрин тIварунихъайни Мегъамед Хабибовичаз сагърай лагъана. Ада “яру зонада” кьвалахзавай саки вири духтурар коронавир-русдикди начагъ хъайиди, и азарди азаб гайи ксар патал реабилитация, дугъридани, важиблу тирди кьейдна.

Мугъманрин суьгъбетдай мадни малум хъайивал, “Дурная” НОК-да вири санлай (7 потокди кваз) медицинадин 523 кьуллугъчиди чпин сагъламвал мягъкемарна. Абурун жергеда Дагъустандай, гьакIни кьунши республикайрай, Россиядин са шумуд региондайни (гьа гьисабдай яз, Москвадин “Коммунаркадин”) духтурар, медсестраяр ва санитаркаяр авай.

Кьейд авун лазим я хъи, ихтин проект, яни и четин вахтунда духтуррин чпин сагъламвил гьакьиндай кьайгъударвал члугунин серенжем, дуьньяда мад санани кьилиз акъуднавач. Гьавилий кьватI хъанвайбуру вирида и проект уьмуьрдиз кечирмишай Мегъамед Хабибовичаз, теклиф гайи адан дидедизни сагърай лагъана, адаз, кьвачел акъвазна, капар яна.

Чун кьутармишзавайбуру

Минасат КУРГЪУЛИЕВА,
Каспийск шегъердин архитектурадин ва эцигунрин колледждин муаллим

Инсандиз виридалайни багъади уьмуьр я. Гьа уьмуьр патал ада вичиз ганвай муьгълетда зегъметни, женгни члугвазва. Гзаф вахтара инсандин лайихлувилерикай, вучиз ятIани, ам кьейдалай гуьгъуьнлиз лугъуда. И хъсан кар адал чан аламаз авуртIа жедачни мегер? Гьар са лайихлу касдиз хушни жедайвал, адаз вичин уьмуьр бадгъавая тефейдакй чир жедайвал.

Гьар са девирда, арифдарар, философар, шаирар, устIарар хъиз, игитарни хъана. Абуру алай аямдани ава. Чи ватангъли Сулейман Керимов хъинди. Вири дуьнья тлугъвалдин кьурхулувиллик кьайла, ада Дагъустандиз ва Дербент шегъердин агъалийриз куьмек гун патал хуси хейлин пулар харжна. Ихтин жумартвал, куьмек дагъустанвияр тир маса девлетлу ксаривайни ийиз жедай. Амма абуру кьуллухъ акъвазна.

Тлугъвалдик начагъ хъайи инсанриз вирсдин алчавликай, хаталувикай хабар хъанва. Амма гзафбуру барбатвиллин и вирс кваз кьазвач. Им еке саймазвал я.

Коронавир-русдик зунни начагъ хъана. Заз кье Махачкъала шегъердин 1-нумраддин больницадин духтурри зун ва вишералди маса азарлуяр тлугъвалдикай кьутармишун патал члугур ва члугвазвай зегъметдикай, женгиникай лугъуз кланзава. Абуру, чпел акьалтзавай четинвилериз ва чеб акатзавай хаталувилезни килиг тавуна, гьафтейралди “яру зонадай” экъечI тийиз, азарлуьриз кьуллугъзава.

Ара-ара чи инсанривай “Махачкъалада беьем духтурар амайди туш, Москвадиз фена кланда” лугъудай ихтилатрин ванер кьведа. Зун абурухъ галаз гьич рази туш. АкI лугъудалди, чи духтуррин алакьунрикай чирна кланда. Гьа са вахтунда жуван вилералдини акун лазим я, Дагъустанда гьар са начагъдаз куьмекдиз кьезвай гьихтин духтурар аватIа.

Заз акуна ва за кье вилегъдиз лугъузва: сагърай чи духтурар! Абуру, тлугъвалдикъ галаз женг члугвадайла, чеб гьихтин духтурар, пешекарар ятIа кьалурна.

Алай йисан 7-июлдиз тлугъвалдик азарлу хъайи зун Махачкъала шегъердин больницадин садакай масадак акатдай азаррин отделенидиз тухвана. Авайвал лугъуда, отделенидин вири палатаяр начагъбурув ацIанвай. Лап кьелел алай азарлуяр акурла, заз

элкьвена кваллиз хъфиз клан хъана. Амма духтурар зав эгечIай теьгерди, абурун рафтарвили зун жуван фикирдиллай алудна. Духтурар ва амай медперсонални тлугъвалдик ажуз, зайиф хъанвайбуруз талукъ вири жуьредин куьмекар гуз, абуру ажалдин кьармахрай ахъудиз алахъзавай. Абуруз анжах аферин лугъуз жеда.

Коронавир-русдик зун лап кьеве туна. Духтуррин куьмек тахъанайтIа, завай кье и макъалани хъиз хъжедачир. Абуру зун, лугъудайвал, агъа дуьньядай винел хъана. Заз кье зун ва гьакI цлудралди дагъустанвияр сагъар хъийизвай больницадин вири коллективдиз, гьа гьисабдай яз садакай масадак акатдай азаррин отделенидин заведующий Ш.Сулеймановаз, духтурар ва медсестраяр тир М.Абдуллаеваз, М.Мегъамедоваз, Д.Мегъамедовадиз, З.Абдулабеговадиз, М.Шихшабеговадиз, А.Мегъамедовадиз, З.Кьязигомедовадиз, Д.Омаровадиз, З.Кьагъримановадиз, Н.Перезукаевадиз ва Ю.Абакаровадиз, юкь агъузана, икрамиз ва сагърай лугъуз кланзава. Абуру чпин пешекарвиллин лап виниз тир дережа, инсанпересвал успатна.

Къуй виридаз Аллагъди куьмекрай! Чпин везифаяр намуслувилелди кьилиз акъудзавай духтуррилай Аллагъ рази хъурай!

Виридуьньядин азарлуьрин хатасузвиллин югъ

Чи мухбир

17-сентябрь Виридуьньядин здравоохраненидин организацияди (ВОЗ) Виридуьньядин азарлуьрин хатасузвиллин югъ яз тайинарнава. Ихтин кьарар ВОЗ-ди 2019-йисан 25-майдиз кьиле тухвай 72-сессиядин сергьятра аваз кьабулнай.

Азарлуьрин хатасузвиллиз талукъарнавай югъ тайинарунихъ себеб авачиз туш. Гьар йисуз дуьньяда, медицинадин куьмек агакьардайла, хатасузвиллин кьайдайрал амал тавун себеб яз, миллионралди азарлуяр реькьизва.

- Медицинадин куьмекди садазни зарар гун лазим туш. Амма, гьар гьикI ятIани, агакьарзавай медицинадин куьмек хатасузди тахъуниди дуьньяда гьар са декьикада са касди чан гузва, - кьейдна винидихъ тIвар кьунвай сессияда ВОЗ-дин генеральный директор Тедрос Адханом Гебрейесуса. - Чна азарлуяр медицинадин лазим куьмекдалди таъминаруникай фикирзава, амма гзаф вахтара а куьмек вич хаталуди жезвайвиллиз са акъван артух фикир гузвач. Чи макъсад, и ва маса жуьредин куьмек агакьардайла, ахъайзавай гьалатIрикай хабар гуналди, абурукай тарс жудунал, мад ахтын крариз реькь тагунал фикир желб авун я. Ина кьилинди

тахсиркарар жазаламишун туш, - алава хъуна ада.

ИкI, ВОЗ-дин делилралди, дуьньяда, сифтегъан ва амбулаторный куьмек агакьардайла, цлуд азарлуьракай 4-даз зарар (виридалайни еке зарар диагноз эцигунал гьалтайла, гьакIни дарманар тайинардайла) гузва. Мадни, операцияр кьилиз акъуддайла, хатасузвиллин ва гигиенадин кьайдайрал амал тавуниди 25% азарлуьрин гьал хаталувиллик акатзава. Медицинадин куьмек агакьардайла, гьатта вири лазим дережада аваз кьилиз акъудзавайлани, члуру нетижайрал гзаф себебри (гьам диагноз эцигунал, гьам сагъарунал ва реабилитациядал гьалтайла) гьун мумкин я.

Гъаниз килигна, азарлуьрин хатасузвал хуьн патал здравоохраненидин кьурулушдин сергьятра аваз комплексный кьарарар кьабулуни (гьа гьисабдай яз садакай масадак акатдай азаррин виллик пад кьуниз, дарманар ишлемишуниз... талукъ яз) лазимвал авай.

Умуд кутаз кланзава хъи, тайинарнавай цийи йикъа общественностдин фикир азарлуьрин хатасузвал таъминаруни месэлайрал лазим дережада аваз желбда, Россиядин Федерацияда агъалийрив агакьарзавай медицинадин куьмекдин ери хъсанаруниз, азарлуьрин хатасузвал таъминаруниз талукъ цийи программаяр ва теклифар уьмуьрдиз кечирмишиз куьмекда.

“АЙБОЛИТ”
Чир хъун хъсан я

“Айболит” газетдай.
Гьазурайди - Надият ВЕЛИЕВА

• **Кьвачерихъай**, гьекъ хъана, пис ял кьезвайла, мегъуьн тарцин чкалрин гьалимади куьмекда. Ам икI гьазурда: са пай чкалриз цлуд пай яд яна, зайиф цIал эцигна, 30-40 декьикада града. Ахпа гьалимадиз 10 мл прополисдин настойка ва хуьрекин са тлуруна авай вирт алава хъуна, хъсандиз хуькуьрда. Гьалимадин чимвал 30 градус хъайила, 20 декьикада кьвачер гьа и це твада. Сагъаруни курс 10 югъ я.

• **Цвар кьаз тахъунин азарди** чехибурузни, аялризни азаб гуда. Ихтин азардиз шивитрин тумуни куьмек гуда. Хуьрекин са тлуруна авай шивитрин тумунал ргавай яд илична, хъсандиз кьевирна, 2-3 сятда тада. Ахпа ам куьзна, чими гьалима вири санлай хъвада. Сагъаруни курс 5-7 югъ я.

• **Жалгъяр тIазвайла**, гьар экуьнахъ ва няхихъ еке 3-4 клус хали тлуьн меслят кьалурзава. Мадни, иринламиш хъанвай хирер халидин мижедай чухвейтIа, абуру фад сагъ хъжеда.

• **Ратарин азар авайла**, са гьапа авай халидин кьурурнавай чкалрал 2 истиканда авай ргавай яд илична, 20 декьикада тада. Ахпа йикъа 4-5 сеферда 1/2 истиканда авайди хъвада.

• **Жалгъяр тIазвайла**, ичерин сирке чими цик хуькуьрна, кьвачериз ва гьилериз ванна ийида. Эгер гардан ва бедендин маса чкаяр тIаз хъайитIа, жунадин пек, и чими кьаришмадай кьезирна, тIазвай чкайрал эцигда. Ихтин кьайдади лап хъсан нетижаяр гуда.

• **Дамарра ивидин гьерекал** хкаж хъанвайла ва ивидик кьай холестериндин кьадар гзаф тирла, агъадихъ галай рецепталди хъсан нетижаяр гуда.

Куьлуь авунвай са силих серг, хуьрекин са тлуруна авай лимондин миже, куьлуь авунвай са сенжефил, хуьрекин са тлуруна авай ичерин сирке, чайдин са тлуруна авай вирт вири сад-садак какадарна, хъсандиз хуькуьрда. Ахпа и кьаришма экуьнахъ, нисинихъ ва няхихъ йикъа пуд сефердиллай гзаф тушиз ишлемишда. Са гьафтедиллай куьне куь сагъламвал хъсан хъанвайди гьиссда.

• **Халкьдин арада сушеница** хъач хирер фад сагъардай дарман яз гьисабзавай. Идалайни гьейри, ам риклин, ратарин ва гзаф маса азарар патални хийирлу я. Месела, хуьквадин ва ратарин азарар сагъарун патал ам икI гьазурда: 1 л циз хуьрекин са тлуруна авай хъчар веьена, са тIимил ругуна, са сятда тада. Ахпа ам куьзна, холодильникда эцигна, йикъа кьуд сеферда 50 мл ишлемишда.

27-сентябрь тербиячидин югъ я

Майина БРЕМОВА:

“Чи пешеда кьилинди аялрал рикI хьун я”

Рагнеда РАМАЛДАНОВА

Аялвал гьар садан уьмуьрда виридалайни хьсан вахт я. Са кьайгъуни авачир и береда члехи пай вахтунда ам кьугъвазва, ада шадвалзава ва дуьнья чирзава. Алай вахтунихъ аялар патал генани гзаф лайихлувилер ава - риклиз кландай кьван жуьрейрин муьльтикар, телепередачаяр, ширинлухарни кьугъвадай шейэр, ял ядай чкаяр... Чи уьлкведа школадиз фидалди яшда авай аялрин, гьа гьисабдай яз аялрин бахчайрин ва маса четин месэлаяр гьялуниз эхиримжи йисара артух фикир гузвайди сир туш. И жигьетдай тербиячияр пешекарвал хкаждай курсариз рекье тун, абур патал семинарарни тренингар тешкилун, акьалтзавай несилдиз чешнелу тербия гунин макьсадалди жегьил пешекарар патал мастер-классар кьиле тухун тарифдай крар я. МасакIа хьундин лазим туш, бес 2 йисалай 7 йисалди аялдин личность арадал кьезева, и вахтунда сагьламвилдин бине мягкем жезва. Са гафуналди, им аялдин гележег патал гзаф важиблу вахт я. И чIавуз адан патав кьени кьилихрин, аялрал рикI алай, абурун гуьгьуьлдин гьавурда акьадай кас-тербиячи хьунихъ еке важиблувал ава. Гьавилияй чи аялрин бахтлу гележег тербиячийрин гьиле ава лагьайтIа, зун ягьалмиш туш. Абурун чалишмишвилер себеб яз, бицекриз чун элкъвена кьунвай тебиятдин сирер чир жезва, абурок Ватан клан хьунин ва ам хьунин гьиссеракатзава...

ПЕШЕКАРВИЛИН суварин вилик зун Кьасумхуьруьн 3-нумрадин аялрин бахчадиз мугьман хьана. Аял чIавуз жуван тербия кьачурвилляй анаг заз багъри чка я. Аялрин бахчадин заведующий Раиса Аминовадин кьайгьударвилляй, инин шартIар хьсанарун патал ийизвай чалишмишвилерикай, чIугвазвай зегьметдикай заз хабар авачиз туш. За адаз ва вири коллективдиз екез гуьрметзава. Сагьрай чеб!

Аялрин бахчада чпин везифаяр тарифлудаказ ва намуслудаказ кьилиз акьудзавай тербиячийрин арада **БРЕМОВА (БАБАЕВА) Майина Султангьамидовна** ава. Кьилин категориядин тербиячи тир ада и бахчада зегьмет чIугваз 36 йис хьанва. ИкI, кьве йиса аваз яслидиз гьизвай аялар мектебдиз фидай яшдалди члехи авуна, тербия гана, са шумуд выпуск адан гьиликай хкатнава. Алай вахтунда ада члехи группадин аялриз тербия гузва. Майина Султангьамидовна рикIе гьамиша шадвал авай, гьа шадвални виридаз гуз гьазур, хьверни зарафат гзаф кландай, риклиз пара чими дишегьли я. Бахчада авай аялрин дидени, халани, клеви дустни тир ам виридаз кланда. Кьужахда ацукьдайбур, темнар гудайбур, адал алкидайбур, чпин сирер ачухдайбур... Виридаз адан патай ширин гафни тавази жагьида. И кардихъ яраб гьихьтин сирер аватIа? - хабар кьуна за адавай.

- Аялар малаикар хьиз я. Абуру чи - члехибурун - рикIе вуч аватIа, гьасятда кьатлузва. Зунни рикIяй гьамиша аял я (хьуьрезва ам). Тербиячидин пешеда лагьайтIа, кьилинди - аялрал рикI хьун. Маса сир ина авач, куьрелди жаваб гана ада.

М.Бабаева 1965-йисуз Алидхуьрел хуьре ва районда члехи гуьрмет, авторитет авай кьуллугьчидин хизанда дидедиз хьана. Гатфарин виридалайни гьузел вацра дуьньядиз атанвайвилляй рушал рикIе гьамиша май, гатфар аваз яшамин хьун патал Майина тIвар эцигна. Мектебда кландай йисара ам активистка, классдин пионервожатый тир. Шад, хур-

рам рушаз аялриз тербия гун, абуроз са вуч ятIани чириз алахьун гзаф хуш тир. Бязи муаллимрини адан руьгь хкажзавай, адахъ и рекьай бажарагь авайди раижзавай. “Диплом гвай бязи муаллимривай вавай хьиз аялрихъ галаз кIвалахиз, абурохъ галаз рахадай чIал жагьуриз жезвач”, - лугьузвай абур, рушан устадвал акурла.

8-класс акьалтIарайла, Майина Бабаевади тербиячи хьун ва и рекьай пешекарвал кьачун патал педучилищедиз фин кьетIна. Диде-буба лагьайтIа, и кардал рази тушир. Руша абур чIалал гьана.

“Хизанда вирида кьилин образование кьачурла, вучиз училище хкажава? 10-класс акьалтIарайла, пединститутдиз ракурда”, - лугьузвай абур. Амма зун жуван фикирдал

клевиз акьвазна. Гьа икI, зи рикIел хьсандиз алама, чи уьлкведа Олимпиада кьиле физвай 1980 - йисуз, зун Дербентдин педучилищедик, школадиз фидалди яшдин аялрин отделенидик экечIна, - суьгьбет давамарзава Майина Султангьамидовнади.

Инани ада хьсандиз клелна. Курсунин активистка яз, и йисара ам (вич кьилин ролда

кьугъваз) гзаф махар сегьнеламишуналди, конкурсрани фестивалра манияр лугьуз, клвенкIвечи чкаяр кьуналди тафаватлу хьана. Адаз хейлин пишкешар, чухсагьулдин чаррари гана.

1992-йисуз Майина Султангьамидовнади вичин диде-бубадин мурад кьилиз акьудна. Ам Дагоспедуниверситетдиз гьахьна, вичин пешедай кьилин образование кьачуна. Аялрин психологиядин сирер дериндай чирна. Вири аялар сад хьтин кьилихринбур, сад хьтин кьатлунар, зигьин, алакьунар авайбур жедач... Бязи аялар секинбур, бязибурни надинжбур хьиз. Им тIебии кар я. Амма гьар са аялдин гьавурда акьаз, адахъ галаз клеви дуст жез алакьун виридаз ганвай пай туш. Майина Султангьамидовнади регьятдиз и кар кьилиз акьудда. Сир пешедал, аялрал рикI хьуна авайди мадни ачух жезва...

-Училище акьалтIарна, и бахчадиз хтай вахтунда (а чIавуз “Чубарук” тIвар алай) зун, чубарук хьиз - лувар кваз, еке гьевесдивди гьикI кIвалахдив эгечIнайтIа, кьени за гьа саягьда зегьмет чIугвазва. За и пеше хьана лагьана садрани гьайиф чIугурди туш. За гьамиша виридаз меслятни гузва: гьар са касди вичин рикIиз клани пеше хьагьун, а пешедай кIвалахун лазим я. РикIиз клани кIвалахал фин инсандин бахт тушни мегер! Зун гзаф шад ва рази я уьмуьрда жуван бахт жагьана лагьана. И йисара зи гьилик гзаф аялри тербия кьачуна. Зун виридав жуван багьрийрив хьиз эгечIзава. Виликрайни, гилани гьакI я. Заз абур жуван аялар хьиз кланда. За гьиссзавайвал, абуроз - зунни. И кар заз абурун дидейрин ихтилатрини субутзава.

Сир туш, зегьмет чIугвазвай коллективдилайни уьмуьрда гзаф крар аслу жезвайди я. Заз чи коллектив - чи хизан - гзаф дуствилинди тирди кьейди ийиз кланзава. Чна арада гуьрмет-хатур аваз кIвалахзава, гьар садан уьмуьрда жезвай, лугьурвал, хийир-шийирдикни иштиракиз, сада-садаз жедай куьмекар гуз алахьзава. Чна коллективда сад-садалай рази яз кIвалахзава. МасакIа виже кьведач. Виликрай ина зегьмет чIугур ксарикай хейлинбур, яшариз килгна, кье ина кIвалахзамачтIани, чна абурни рикIелай ракурзавач, абурун гуьгьуьл кьачузва, - суьгьбетзава Майина Бремовади.

Дугьриданни, кьве йис тамам хьана, яслидиз - ягьи чкадиз - гьизвай аял шехьунни мумкин я. Амма алапатдин кар ам я хьи, Майина халадин суьгьуьрлу капгьил кьилелай элкъуьрайла, аял гьасятда секин жеда.

“Зини аялрин рикIяй-рикIиз рехъ ава жеди” - лугьуда ихьтин дуьшуьшра ада. Эхъ, дугьриданни, ава. Тежрибалу тербиячиди, аялдин вилериз килгна, адаз вуч кланзаватIа чирда.

Зун гуьруьшмиш хьайи вахтунда Майина Султангьамидовнади аялрихъ галаз урус чIалай тарс тухузвай. Абур, билбилар хьиз, урус чIалал рахазвай. (Амма идалайни зун маса кардал шад я - зи хайи районда аялриз

дидед чIални хьсандиз чир хьуниз артух фикир гузва). Группада ялрин кьадар, карантин себеб яз, тIимил тир.

- Алай вахтунда группада 10 аял ава (35 - дан чкадал чун исятда абур тIимил кьабунуниз мажбур я). Чна члехи группада авай аялрихъ галаз гьар юкьуз нисиналди математикадай, урус чIалай, чIал вилик тухунай, шикилар чIугунай, лепкадай ва икI мад тарсар тухузва. Анра аквадай пособийрикай гьеншдаказ менфят кьачузва. Чи аялар гьар йисуз мектебдиз хьсан гьазурлухвал аваз физва.

Адет тирвал, аялрихъ галаз суварин йикьариз, чи члехи шаир СтIал Сулейманаз, хайи чIалаз, Дагьларин уьлкведиз, гьвечи ватандиз - хайи хуьруьз... талукьарнавай мярекатар кьиле тухузва, - куьрелди суьгьбетзава гьар йикьан кIвалахдикай М.Бремовади.

Заз инал мадни са кар кьейд ийиз кланзава: Майина Султангьамидовнади аялрин диде-бубайрихъ галазни кIвалах тухузва. Чна винидихъ кьейд авурвал, аялар вири сад хьтин зигьин авайбур жедач. Аялриз пака мектебда четин тахьун патал диде-бубаяр, ахьтинбурохъ галаз кIвале гьикI кIвалахдатIа, гьавурда твазва. Гзаф женжел аялрин диде-бубайриз ахьтинбуруз тербия гунин сирер чирзава. Мад маса са жерге месэлаярни тежрибалу пешекарди вичин фикирдикай хкудзава. Са гафуналди, ада кIвалени абурун кьайгьударвалзава.

Майина Султангьамидовнадин гзаф йисарин гьакьисагь зегьмет “РФ-дин умуми образованидин гуьрметлу работник” лагьай тIвар гуналди кьейднана. Амма виридалайни кьилин шабагь ада вичиз аялрин патай авай кланивал, коллективдин - кIвалахдин рекьай юлдашрин ва регьбердин, аялрин диде-бубайрин патай авай гуьрмет яз гьисабзава.

-Чи бахчада кIвалахзавай вири тербиячийр хьсан пешекарар я. За и кардал дамахвава. Абурун кIвалахдилай зун пара рази я. Абурохъ виридахъ школадиз фидалди яшдин аялрихъ галаз кIвалахунин жигьетдай герек тир образование ава. Майина Султангьамидовна лагьайтIа, рагь хьтин ачух авай дишегьли я. Вири аялрихъ, абурун диде-бубайрихъ галазни ада гьасятда рахадай чIал жагьурда. Адахъ коллективда еке гуьрмет, авторитет ава. Сагьрай вич! - алава хьуьнуна аялрин бахчадин заведующий Раиса Надирова Аминовади.

Чна Майина Султангьамидовнадиз ва амай вири тербиячийризни пешекарвилдин сувар рикIин сидкьидай мубаракзава. Чи балайрин - акьалтзавай несилдин - гележег экуьди хьун патал зегьмет чIугвазвай абурохъ кьуй мягкем сагьламвал, хизанра хушбахтвал хьурай! Кьуй куь балайрикай рикI гьамиша динж хьурай!

Месэла къарагъарзава

Руьгъдин игътияжриз гъикІ
къуллугъзава?

Дашдемир ШЕРИФАЛИЕВ

Лугъуда хъи, культурадин квал, клуб (СДК) хуьруьн рикни я, руьгъни. Хуьруьн майишатдин залан зегъметдилай къуллугъ, гъаі сугъул хъайила, ам хуьруьн чкада рикі аладариз, ялгъиз жедай авайни авачир са чка я. Амма, СССР чкІана, уьлкве базардин экономикадин шартларал элячІайдалай къуллугъ СДК-ривай культурадин жигъетдай хуьруьнэглийрин игътияжар таъминариз жезвач.

Дугъри я, культурадин маканрал чан хкидай алахъунар ийиз (РФ-дин Президент В.В.Путинан теклифдалди 2014-йис уьлкведа культурадинди, 2016-йис кинодинди яз малумарна), гъукуматди талукъ тир программаярни къабулна ва абурун сергъятра аваз гъар жуьре мярекатарни тухвана. Анжах пулдин такъатралди таъмин тушир а программаяр, гъайиф хъи, чарарал аламуькна. Иллаки хуьруьн жемятди чкайрал хъсанвилихъ са дегишвални гъисснач. Саки вирира авайди гъа са шиклар я: хуьрерин чкІизвай, мекъи, усал гъалда авай клубар, лап гъевчи мажибрал алай пешекарар, чкадал гележег авачиз акваз, катзавай жегиляр. Эхиримжи вахтунда духтурарни муаллимар са жуьре хуьзватІани, хуьрерин клубарни культуработникар гъа герек амач...

Къуру рахун тахъун патал Ахцегъ райондин культурадин идараяр авай гъалдиз килигин. Ина чпин къурулушдик библиотекаярни акатзавай 18 СДК ава. Райцентрадин ва Хуьруьгрин хуьруьн клубар квачиз, амайбур лап пис гъалда ава. Ахцегъ Мукътадиран тІварунихъ галай клуб спортзалдиз элкъурна саки 20 йис я. Цуругъринни Луткунрин клубар, цларни къавар хана 30 йис я, ишлемиш техжез ава. Къакларин, Къурукаларин, Смугъулрин, Гутумрин, Чеперин, Калукрин къаяхан, мекъи залар мебель, музалатар ва са жуьрединни тадаракар авачиз, инсанар техкъез, стІун ачух хъийизвач. Фия, Хине, Жема, Ялахъа, Усуррал, Гъуьгъеза тамашачийрин залар ерли авач. Эхъ, советрин девирдилай къуллугъ чпиз фикир тахганвай анра, XX асирдин 20-30-йисара халкъдин мелералди эцигай иски дараматра, са бубат квал-пипі ачухна, столдал тІамаярни шеш-беш, я туш куьгъне са чІагъанни далдам эцигна, рақларар ачухнава. Мад абуру вучда къван? Дугъри я, вахт-вахтунда герек тирвал чарарин гъахъ-гъисабар ийизва.

Гъелбетда, ихътин гъаларал садавайни разивал ийиз жедач. Гъукуматдин патай куьмек авачтІани, Ахцегъ муниципалитетдин къил Осман Абдулкеримова вич кІвалахдив эгъчІай сифте йикъалай хуьрерин культура хуьнин, гъалар хъсанвилихъ дегишарунин месэляяр вичин дикъетдик кутуна. Зегъметди гъикІ хъайитІани вичин нетижа гуда лугъурвал, бязи агалкунарни ава. Бюджетдинбур тушир такъатар желбуналди, райцентрадин библиотека, кІелдайбурун зал, Ленинан майдандин гурарар, райондин сергъят тир Гъурун кІамал мугъманар тебрикзавай тагъ-арка эцигна. Гъуьгъунай, район-эглийриз культурадин рекъай къуллугъ авун хъсанарунин мураддалди, райондин ва республикадин бюджетрин гъисабдай Ахцегъ Хуьруьг Тагъиран ва Валентин Эмирован тІварарихъ галай ял ядай багълар цийикІа тукІур хъувунин, "Набережный" чІехи цийи парк тукІурна, тадаракламишунин, гъаі Калука ва Хуьруьга халкъдин шайр Х.Тагъиранни "Курск" гимида телеф хъайи игит Мамед Гъажиеван тІварарихъ галай паркарин проектар къилиз акъудна. Къе анагар ял ягъиз, лезет хкудиз жери ви-

жевай маканриз элкъевна. И кардай инсанри райондин руководстводиз сагърай лугъузава.

Ихтилат кватай чкадал Ахцегърин ва Хуьруьгрин клубрикай къилди рахун кутугнава. Сир туш хъи, мекъи, мичи, бегъем тадаракламиш тавунвайвилай дуьзгъундаказ мярекатарни тухуз тежезвай залриз садни хкъезвачир. Эхиримжи пуд йисан къене муниципалитетдин къил Осман Абдулкеримова райондин культурадин управленидин (УК) цийи начальник Къистер Гъаниевадихъ галаз райондин бюджетдин гъисабдай культурадин квалдин дарамат (РДК) "алакъдайвал" ремонт хъувуна, кІвалах техйизвай чимдай электротадаракар тІебии газдин пичерин котельнядал-

районда чешнелу чка я. И мукъварани аниз республикадин бюджетдай ахъайнавай та-къатрихъ 2,5 млн. манат пулдин къимет авай сегънедин хъсан тадаракар къачунва. Вилик патарни хъсандиз дуьзмишнавай ина хуьруьгвийриз концерт, театр къалурдай хъсан шартлар ава.

■ Алай вахтунда РДК-да яратмишунин гъихътин коллективар кардик ква ва коронавирсдин тІугъвалдин шартлара куьне гъикІ кІвалахзава? - хабар къуна чна райондин культурадин управленидин начальник, РД-дин агъалияр яшайишдин рекъай хуьнин лайихлу работник, Ахцегърин хуьруьн собранидин депутат Къистер Гъаниевадывай.

Яшар 65 йисав агакънавай къуллугъчийриз кІвалера ацукъдай ихтияр ава, амайбур нисиналди кІвалахал жезва, чпин пешекарвиллин устадвал хкажзава.

■ Къистер вах, куь яратмишунин коллективдилай, адан пешекарвиллин дережадилай, и жигъетдай авай четинвилерикай лагъанайтІа кІандай.

- Районда культурадин управленидин къурулушдик кваз санлай 150 касди, абурукай Ахцегъ РДК-да 80 касди кІвалахзава. Коллектив кар алакъдайди я. Кадрарин жигъетдай четинвилер, гъелбетда, гъиссзава. Культурадин работникрин чІехи пай еке яшар хъанвайбур я, жегилири тахминан 15 процент къазва. Артистар алакуьнар авай

ди звезна, гъа дараматдин къене къулай шартларин туалет тукІурна, электротадаракар цийи хъувуна, сегънедин парталар хуьдай чка дуьзмишна. Республикадин культурадин идарайрин маттехбазаяр мягъкемарунин рекъай махсус программадик кваз сегънедин экверинни сесерин тадаракар къачуна, оргтехникадалди таъминарна. ИкІ, са бубат гуьнгъуниз хканвай, михъивилинни чимивилин къайдаяр хуьз жезвай залдиз жемят хтана, культурадин мярекатар тешкилдай мумкинвал хъанва. Чкадин радиовещание кардик кутунва.

КЪЕЙД ИЙИН, 1929-йисуз мел-бигердин къайдада эцигнавай ва гъа чІавалай инихъ гъеле садрани капиталнидаказ ремонт тавунвай чІехи дарамат чи девирдин истемешунрив къурвал тукІур хъийиз хъун мумкин кар туш. 2019-йисуз РД-дин гъукуматдин чІехи идарадай атай векилди, дараматдин гъал ахтармишна, лагъайвал, "гъакъикъатда и къавун кІаник инсанар ацукъарун хата я, къадагъа я". Вучда къван, маса чара авачирвилляй РДК кардик ква. Инал разивилелди лугъун, гъелелиг районда культураддин типовой цийи дворец эцигдай мумкинвал авачирвилляй Дагъустан Республикада культура вилик тухунин программади 2022-йисуз гъа авай дарамат капиталнидаказ ремонт хъувун фикирдиз къачунва.

Хуьруьгрин хуьруьн клубдикай рахайтІа, капиталнидаказ ремонт хъувунин ва вичевайдаказ тадаракламишунин нетижада им

- Эвелимжи нубатда лугъун, алай четин шартлара чалай райондин руководстводин куьмекдалди чкайрал культурадин идараяр неинки хуьз, гъаі бязибур гуьнгъуниз хкиз алакъна. Гележегда абурун материалринни алатрин базаяр мягъкемарунин мураддалди чна 2021-2023-йисара районда культура вилик тухуниз талукъ махсус программа тукІурзава. Кардик квай яратмишунин коллективрикай фольклордин "ТІури", ашукърин "Шарвили" ансамблар, халкъдин милли музалатрин ансамбль (художественный руководитель Исамудин Агъмедов яз, 2019-йисан 5-февралди Махачкъалада республикадин килигуна "Халкъдин" тІварцІиз лайихлу хъана), Идрис Шамханован тІварунихъ галай театрдин (шаз Махачкъалада А.Аминован "Муьгъуьббат картуфар туш" тамаша сегънеламишуналди "Халкъдин" лагъай тІвар тистикъ хъувуна) тІварар къаз жеда.

Ибурулайни гъейри, Хуьруьга Эмирбеговрин, Фия Мегъамедоврин, Чепе Шагъбановрин хизанрин ансамблар ава. Хуьруьн культурадин ва общественный уьмуьр, гъелбетда, чи гъевескар артистрин зегъмет квачиз фикирдиз гъиз жедач. Райондин мярекатрилай алава, абуру республикадин гъар жуьре конкурсрани фестивалра активнидаказ иштиракзава. Амма коронавирсдин тІугъвалдихъ галаз алакъалу яз арадал атанвай четин шартлара, вирира хъиз, инани чна гъукуматдин дережадин чарасуз серенжемар интернетдин куьмекдалди он-лайн къайдада тешкилзава.

тежрибалубур ятІани (Цуьквер Мамедовадиз, Рубаба Къурбановадиз, Саид Эскерхановаз, Гъажи Агъаеваз, Межид Межидоваз, Зульфия Велиевадиз РД-дин лайихлу артиствиллин, я туш культурадин лайихлу работниквиллин гуьрметдин тІварар ава), коллективдик пешекарвиллин къилин образование авай ксар квач. Пешекарвиллин юкъван дережадин образование гъайбурни садкъевед я. Алакуьнар авай жегилирикай къевестха Бигеевар ва Ризаханов Исмаил къалуриз жеда. Мажибар лап гъевечІибур тирвилляй жегиляр чи кІвалахал къевезвач. 2019-йисуз чи 80 работникди Краснодар шегъердин культурадин институтда заочнидаказ пешекарвиллин рекъай чпин чирвилерин дережа хкажна.

Эхъ, гъалар хъсанвилихъ дегишарун, яни районда хуьрерин культурадин месэлайрик юзун-гъерекат акатун патал гъич тахъайтІа клубар ремонтна, культуработникриз гъевес аваз кІвалахдай шартлар яратмишна, абуру чарасуз алатралдини тадаракаралди таъминарна кІанда. Амма чкадин администрацийрин балансрал алай СМДК-яр абуру чпин бюджетрай къайдадиз хкун лализим я, амма кесибвилляй жезвач. Райондин бюджетдизни ахътин такъатар авач. Месэла гъукуматдин куьмек галачиз гъализ жедач. "Эхиримжи 2-3 йисуз чи хуьрера ФАП-арни школяяр, аялрин бахчаяр гуьнгъуниз хкана. Гила, белки, культурадин идарайрин месэлайрихъни чин элкъурин", - умуд кваз лугъузава дагъвийри.

ЧУБАРУКАР

Фригърин цIурер

Гьурметлу дустар!

Ингье гад акъатна, алуькнавай зулун сифте варз, сентябрь, чаз гзаф багъа варцарикай сад я. Саки гадди чна ам вилив хуьзвай. Мектебриз, вузриз, колледжриз кIелиз хьфидай вахт мукъва жердавай чак къалабулук акагъавай.

Гила чун тарсара ава, чирвилер къачузва. Амма багъларани салара, чуьллерани тамарани кIвалах ргъзава. Зулун бегьери чи кIвалерихъди, базаррихъди гьерекагъава.

Гьа са вахтунда чна цIийи бегьеррикайни фикрзава. Цанар цийи никIериз магьсулрин тумар вегъезва. Багъларай куьгъне хъанвай тарар, чIуру кул-кусар акъудзава. Къелем-

лухрихъни гелкъуьн герек я. Абуру чаз цIийи багълар, уьзүмлухар арадал гьиди.

Дагълара гад акъудай малдарар, чубанар аранрихъди эвигъзава. Лацан суьруьйрин къадаар артух, чебни гумрагъ тирди акъазва.

Эхь, зулун къайгъуяр екебур я. Чун, аяларни, а къайгъуьри-вай яргъа жедач.

КIелда чна хъсандиз, Куьмек гуда хизандиз. Некни ниси бул жеда Чи виридан къазандик.

Багъ-бустанда кар ава: Ични чуьхвер, нар ава! Килиг, гьикъван машинар Къевезва, кIула пар аваз!

Зулун йикъар иер я, - Далдам-зуьрне, мехъер я! Чи инсанрин сиверал Алайди нур, хуш хъвер я!..

Мад са кар: алуькнавай октябрдин вацран сад лагъай югъ яшлугурунди я. И юкъуз гьар са аялди чпин чIехи бубайрални бадейрал къил чIугун, абур гьурметдиди диндирмишун герек я. ЧIехибуруз чина гьамиша гьурмет ава. И югъ къетлендиз къейдни авуна кIанда.

Гьа тегьерда 5-октябрдин югъни суваринди я - чи муаллимрин югъ. Бес а йикъа чак шадвал кутазвачни! Чи хъсан кIелунни мягъкем низам гьар са диде-буба, муаллимар патал виридалайни хъсан савкъатар я...

Жамалдин БАБАЕВ, 8"б" кл.

Сирлу тебиат

Муаллимди чаз, мектебдиз хтайла, чна гатуз диде-бубадиз вуч куьмек гана лугъуз, суалар ганай. За жув нубатдай хиперив фейиди лагъанай: ам рикIел аламукъдайди хъанай.

За, са гъвечли клунтIал ацукъна, жува хуьзвай хиперал гуьзчивалзавай. Гатун зегъемвал артух жедалди, руфун са гьал хъайитIани ацIуриз алахънавай хипери иштягъдалди векъ незвай. И арада абурук са тIимил юзун акагъайди хъиз хъана заз. Са тIимил вахт арадай фейила, зи вилер хиперин арада къекъевезвай рехи чапраса акъуна. Къуьрек къурху квайди адан юзунрилай, амалрилай чир жезвай. ЯтIани ада са гьихътин ятIани тади амалар ийизвачир. А тегьерда ам заз мукъвани жезвай. И арада завай кIвачел къарагъун хъана. Суьруьдин къерехдал къван атанвай чапрас гуьнедай винелди акI катна хьи, легъзедилай заз ам акхун хъуьунач.

Рагъ цаууз хкаж жердавай, чимивални артух жезвай. Хиперини, килер чиле туна, векъ незвачир. За абур къавах тарцин сериндик гьал хъийизвай. Хиперин арадай шарагар галай туртур акъатна. Парлаяр гьарнихъ чкIана, вични, лув хайидан амалар ийиз, катна. Заз ахпа акур сикI, белки, туртурдин гуьгъуьна авайди тир жеда.

Закай аян хъайила, ам, къулухъ вил ягъиз, тамухъди кат хъуьуна. Зун гъавурда акъуна: тебиат вири затIаралди девлетлу ва гуьрчег я, гьа гьисабдай - гьайванралдини. Идалайни гьейри, ам гьакъван сирлуна я. Ам, ктаб хъиз, кIелна кIанда, кIелун патал ам клан хъун чарасуз я.

Ширин ГАЖИБОВ, 8"а" кл.

Ширин инсан

(Гъвечли гьикая)

Аялдал тIвар диде-бубади хайивалди, хайи йикъара, я туштIа, хайи сифте варцара эцигъа. Эхиримжиди тек-туьк жедай кIвалах ятIани, тамамвилелди инкар ийизни жедач. Зи чIехи бубадал, лугъунриз килигна, тIвар алачиз са йис хъаналда. Ахътин дуьшуьшарни жезва хьи, дидедин беденда аял пайда хъанмазди, руш-гададилай аслу яз, тIвар эцигъава.

Дидеди заз ахъаяйвал, зал тIвар бубади зун хайи пуд йикъалай эцигна: Ширин. Гьелбетда, къвед-пуд йис жедалди зун тIварцIин гъавурда авачир, амма дидеди "чан дидедин ширин хва" лугъудайди зи рикIел алама. Ахътин вахтара дидеди зи тIвар къазвачир, вичиз зун кланивал къалуриз, тавазивилер ийизвай.

Къуд-вад йис хъайи аял тирла, бубади зал зун ширинди тирвилляй гьа тIвар эцигнавайди хъиз жедай заз. А чаууз хамуниз мез гудай - са ширинвални заз аквадачир.

- Диде, - лагъанай за са сеферда, - за зи гьилиз мезни гана, заз ширинвал акунач. Вучиз зун Ширин я?

- Сад лагъайди, зи хва, ви ата-бубадал алай тIвар хканва. Им адет я. Къвед лагъайди, вун чаз гзаф клани я, ала я. Вун паталди чун чанарни гуз гъазур я. Амма вун виридаз а чаууз ширин инсан жеда хьи, эгер, чIехи хъайила, вуна вафалудаказ Ватандиз, халкъдиз, диде-бубадиз, виридаз къуллугъ ийиз хъайитIа. Гьа вахтунда вуна ви тIвар халисдиз къазанмишнавайди яз гьисабиз жеда.

Элина ГЪАЖИБАЛАЕВА, студентка

Инаят НУРАЛИЕВА, студентка

Чубарукдиз

Зи чубарук, хъфизва вун: Алуькнава зулни къе. Гъаваярни къайи жезва, Къуриз ви муг-къулни къе. А мука на ви шарагриз Тухвал гана, чим гана, Вердишвилер, на къачурвал, Цавун гегъенш ким гана. Хвена абур завалдикай. Хаталувал алудиз. Гъазур тир вун гьар са юкъуз Абур лувал акъудиз. И тегьерда къалурна на Ви балайриз кланивал. Акъазвай на, шаклу тушиз, Абуруз экв гайивал. Зи рикIени нур туна на, Чимивални чирагъдин. Къе ваз теклиф ийизва за Къулайвал зи утагъдин. Зи чубарук, хъфимир вун, Элкъведа вун гатфариз. Хъсандиказ яб це вуна За лугъузвай гафариз. Зи багъа клус, хуьда за вун Ваз кIандайвал кIвале зи. Садра къванни муьтIуьгъара Къенепатан къеле зи.

Хъсан жедай

Тарцелай пеш аватна, - Акъатна гьарай. Гъаваярни къайи жезва, Татана къарай. Чилелай пеш хкажна Ада мад цаууз, Жир хъиз къакъан акъажна, Дамахар къачуз. Пеш акъатна гъундуьрдиз Ахкван тийидай, Элкъвенвай са чуьнгурдиз, Рахан тийидай. Къуш хкатна гарук квай, Кумукънач такъат: Хкатна пеш хурукай, Гъаз вичин къамат. Ахкатна ам тухвайвал, Элкъвез, ягъиз пад. Лагъана хъуй авайвал, Жез шансиз галтад. Хъсан жедай, кумайтIа Ам кланик тарцин, Халисдиз чан ганайтIа, Ватанда вичин.

(Муаллим - Абдул АШУРАГЪАЕВ)

Райсудин НАБИЕВ

Ашуран дурна

Гьикая

къуватдалди къерехдиз экъечиз жезвачир. Адан са лув куьрс хъанвай...

Виняй агъуз, цин лепейрини гатаз-гатаз, атанвай. Арабир къванерихъни галуькуниқди ам лап зайиф хъанвай. Къерехдиз акъудна, Ашуран адан дах дурнани гъаз кIвализ хтана.

Къеженвай къуш дасмалдалди миьхна, къур акъудна. Тади ганвай луваз йодни яна, дурна кавалдин патак кутуна.

Са арадилай Ашура, пепешепе, шарар, тIветIер гъана, дурнадин вилик эцигна. Вич а патал хъиз ацукъна. Ничхирди, клуф ягъиз, незвайди акур гададиз шад жезвай. И тегьерда ада гьар юкъуз тIуьн гуз, хирез йод ягъиз, дурна къвердавай клубан хъана.

КIвалин къушарихъ галазни дурна тIимил вердиш хъана. ЯтIани чуьлдин ничхирди чуьлдихъ ялзавайди акъазвай.

Хвена Ашура вичин дурна, адан лувни хъсан хъхъана. Ихътин алакьуни Ашурак шадвал кутунвай.

Гатун эхирдалди хвейи дурнадикай вижевайди хъана. Ашура ам тухвана, чуьлдин бадбадар жезвай Зилид вирел ахъайна. "Лув це клани патахъ!" - лагъана, вич хтана...

Дахди ихътин къегъалвилляй хцин тарифарна...

Нариман КЪАРИБОВ

Имуча-мучаяр

Имуча-муча?

Гьар жуьре рангарин гьарфар къеневайди, Мектебдиз сифте физвайдан гьилевайди?

(буькварь)

Месин къилихъ ваниз вичи чи ялара Герек атайла авудайди аварай?

(буьлчигъул)

Хкадариз векъерилай векъерал, Вич къаз тагуз, твадайди чун кIевера?

(циш)

Акурнай вич - кларсдин кIватI, Къеневайди я тIямлугъ затI?

(кIеве)

Жив къвайла гъенерал, АлуькIайбуру гьилерал?

(дIемажIе)

Яргъи югъди кваз тади, ХъуьтIуьн суьрсет кIватIдайди?

(Iев)

Гъиле къаз вич пайгардиз, Герек затI я устIардиз?

(Минер)

Маргъухъанар шаддайди, Чилин чуру твадайди?

(Iеве)

Гъетер алаз луварал, Тухузва чун цаварай...

(Самолет)

Гагъ сала, гагъ, чун хъиз, векъевайди, Вирира чахъ галаз рекъевайди?

(Хъен)

Низами ЖАМАЛДИНОВ

Баде

Лап хъсандиз алама зи рикIел, Чими хърак хъуьтIуьз мекъи, ЦIаран ятар къевез сивел, Аял ацукънай патав ви.

Фу къатухдик кутаз - хжудиз, Темягъ фидайвал аялди незвай. Са-са фу хъра тваз, акъудиз, Вуна гагъ мани, гагъ къиса лугъузвай.

Квар-квар лугъуз, юзурдай квар вуна, Манияр ягъиз, зун кIула къуна. Виридалай фад чрай емиш, хкана салай Сифтени-сифте вуна заз гудай.

Гилани, хуьруьз хтайла зун, Шад жеда заз, акурла вун. Къве кIекIецни къуна гъиле, Саламалейк ваз, играми зи баде.

Гъажи Давуд

Къушундин къиле акурла вун, Хкаж хъана, балкIандал алаз, Чи душманрик акатдай зурзун, Катдай абур гьарма са патаз.

"Аллагъу Акбар!" - гана эвер, Хкажна гапур, фидай хуруз. Азад хъийиз алпанрин чилер, Персерилай къисас вахчуз.

Руьгъдал викIегъ, акъул хци, РикIе авай миьхи къастар,

Савадлу тир, имандал кIеви, Дяве тухунин чIехи тир устIар...

Шараклунар

Авай тир вахъ зурба багълар, Ичиринни хутарин тарар. Къулухъ - гуьне, вилик - дагълар, ТIвар гана ваз - Шараклунар.

Ви багъларилай вирида Ийидайди тир тарифар. Ксари, ви чилел илифай, ТIвар гана ваз - Шараклунар.

Къисмет хъанач ваз мектеб еке, Бахчадин паталай аялриз - куьче... Я зурба мискинни авач хуьре, Са тIвар я авай ваз - Шараклунар...

Дарманрин набататар

Мекъивал себегъ яз начагъ хъайи инсанри гзаф дущуушра халкъдин медицинадин такъатар ишлемишзава. И жигъетдай иллаки ве-кьер-къалар хийирлу я. Мисал яз, андуз (девясил) твар алай набататдикай уьгъуь алудунин карда куьмек жеда. И набататдик квай дармандин такъатар инсаниятдиз къадим вахтарилал малум я.

Андузди 9 азар сагъарзавайди яз гъисабзавайвилей урус члала адал "девясил" ("девять сил") твар акъалтнава. Амма тибетвийри и набатат 99 азардин дарман яз гъисабзава. Гъакъикъатдани, ам илимдин

Андуз

ва халкъдин медицинада геьеншдиз ишлемишзава.

Андуз чи ерийрани гъалтзавай, июлдилал сентябрдалди хъипи цуькведа жедай набатат я. Гзафни-гзаф ам вацларин, кламарин кьерехра, кжеж квай члурара, уьленрин патарив, кул-кусрин юкьва экъечиди.

Дармандин еринда асул гъисабдай набататдин дувулдикай менфят къачузва. Кылди къачуртла, адак грипп, гастрит, гепатит, хо-

лецистит, экзема, дерматит азарриз аксивалдай такъатар ква. Кыл тлазвайла, жалгъайра, жукулумра тлал авайлани, хирер сагъарунин кардани андуздикай хийир къачуз жеда. Инал тварар кунвай азаррилай гъейри, хейлин маса уьзурриз аксивалдай къуватни ава андуздихъ.

Набатат дармандин еринда ишлемишдайла, къадар чир хъун важиблу я. Ишлемишунин къайдаяр, къадарар анжах пешекардин меслятдалди тайинарун герек я.

Чи ватанэгълияр - гъар сана
Рикле къаст хъайила...

Краснодарда яшамеш жезвай карчи, блогер **Заур Рафидинович БАЛАКИШЕВ** вичин вахт ва алакунар метлеблу крариз, проектрал алахъуниз серфзавай ватанэгъли я. Ам заз гъеле 10-12 йис идалай вилик интернетдин лезги форумра иштиракзавай, дуньядин пилера авай лезгияр агудзавай, абурук ватанпересвиллин руьгъ кутазвай, ксарикай яз чиди.

Заур Балакишев

З. Балакишев Кцлар райондин Вурварин хуьрйя я. Ина ам 1981-йисуз дидедиз хъана. Карчивилин къвалахрилай, общественный проектрилай гъейри, ада датлана вичин аялриз чирвилер гунин месэладизни фикир гузва. Ватанэгълиди компютеринни интернетдин къенин девирда авай мумкинвилерикай инсанри гъавурда аваз менфят къачун важиблу яз гъисабзава. Гъакъикъатдани, алай аямда гъевечилбуруни, члехибуруни жуьреба-жуьре гаджетар герек язни, герек тушизни ишлемишзава.

"Аялар телефонрив, планшетрив гзаф къугъваз акурла, бязи диде-бубайри абурук тахсир кутада, къадагъяр эцигда. Сифте къачуна вугузва аялдив телефон, ахпа вахчузва. Интернет са члехи алам я. Анжах адакай менфят къачудай рекьер аялриз чна, диде-бубайри, къалурна кланда", - лугъузва Заура.

Ада къейдзавайвал, гъар гъикл хъайитлани, пакадин югъ интернетдилал аслу я. Гележегдин несилрини, гъелбетда, чпин девирда, яшайишда кхиле физивай цлийвилерал фикир желб тавуна тадач.

З. Балакишева кар алакьдайбурун дестедихъ са-

лаз «Спортанец» твар алай метлеблу проект кардик кутунва. Адан макъсад дуньядин машгъур спортсменрихъ галаз гуьруьшар, интервьюяр кхиле тухун ва интернетда раижун я.

"SPORTANES" ютуб-каналдин гъевчи блогер Заур Балакишев хва Мегъамед я. Цуд йисан яшда авай ада вичин алакунар къалурунин сифте камарни веьенва. Сад лагъай интервью алай йисан 1-июлдиз кхиле тухвана. Алай вахтунда махсус каналда са шумуд интервью раижнава. Абурай чаз жегъил Мегъамедахъ журналиствилин рекъе еке гележег авайди ашкара жезва.

Къейд ийин, гъиле кунвай проект вилик тухунал са десте ксар машгъул я. Ихътин гуьруьшар-интервьюяр себегъ яз, дуньяда машгъур хъанвай спортсменриз аялрик руьгъ, гъевес кутадай, абурук спортдал желбдай мумкинвални жезва.

З. Балакишева Краснодардин крайда кхиле физивай лезги мярекатрани активвилелди иштиракзава, абурук тешикулник кил кутазава. Мисал яз, алай йисуз ана яшамеш жезвай са жерге ватанэгълийри "Шарвили" эпосдиз талукъ суварни кхиле тухвана.

Мегъамед Балакишева машгъур спортсмен Мегъамед Исмаиловавай интервью къачузва

Адаз лезги халкъдиз талукъ, алай девирдин тлалабунриз жаваб гудай мад са геьенш проект кардик кутаз кланзава. Адакай чун маса сеферда рахада.

Эхъ, рикле къастар хъайила, абурук кхилиз акъатун патал гъевесдивди кардивни эгечина кланда. И жигъетдай акъалтзавай несилриз хъсан чешне къалурзавай Заур Балакишеввахъ ва гъевчи блогер Мегъамедахъ гележегд еке агалкъунар хъун чи мурад я.

анклав (Россиядин мулкарин члук) ава, ам къуд патай Белоруссиядин чилери кунва.

- Россиядиз 13 уьлкведихъ галаз гъуьлуьн сергъятар ава.
- Дуньяда виридалайни гзаф кунши уьлквер Россиядихъ ава.
- РФ-да "сирлудаказ" лишандалди къейднавай 15 шегъер малум я. Абурук картайрани къалурнава.
- Нарва шегъер кве уьлкведиз талукъ я - Россиядиз ва Эстониядиз. Шегъер кве чкадал пайнава, адан урус паюниз Ивангород лугъузва.
- Чилел Россиядин сергъятар ФСБ-ди хуьзва, гъавада - ПВО-ди, цин кланик - ВМФ-ди.
- Маса гъукуматрихъ галаз авай Россиядин часпарар фикирда къуртла, абурун 75 процент церал ацалтзава, 25 процент - къураматдал.
- Россиядиз 18 уьлкведихъ галаз сергъятар ава, гъа жергедай яз гъеле тамамвилелди тестикъ тахъанвай республикаяр яз гъисабзавай Кыблепатан Осетиядихъ, Абхазиядихъ галазни.
- Къазахстандихъ галаз авай часпар Россиядин виридалайни яргъиди я (саки 7600 километр).

Дуньяда

ООН-ди разивал къалурна

ООН-дин Генассамблеядин сессиядал рахадайла, Россиядин Президент В. Путина ООН-дин къуллугъчийриз коронавирдин вакцина пулсуздаказ теклифна.

"ТАСС" чешмеди хабар гузайвал, ООН-да Россиядин регъбердин теклиф жумартвиллинди яз гъисабна ва чпин патай адаз чухсагъул малумарна. Къейдзавайвал, тешикатдин медицинадин къуллугъди вакцина ахтармишун хиве кунва.

База мягъкемарна

США-дин терефди Сириядин Камышлы шегъердин турпагъриз бронетехника ва ракетайриз аксивалдай оборонадин (ПРО) система ракъурайдалай къуллугъ Россиядин къушунрини а регионда авай база авайдалай мягъкемар хъуьуна. Идакай "Военный обозреватель" Telegram-каналди хабар гана.

Америкадин терефди алава къуватар гележегд терроризмдихъ галаз женг тухун патал чарасуз яз гъисабзава. ПРО-дин системаяр гъавада къаравулвал авун патал кардик кутадайвал я, бронемашинри къушунриз куьмек гуда.

Нубатдин куьмек

Тлугъвалдин шартларихъ галаз алакьалу яз, Россияди Кеферпатан Кореядиз мад сеферда гуманитарный куьмек гана. КНДР-да авай Россиядин векилханади Facebook-да малумарайвал, нубатдин сеферда чи уьлкведи 50 агъзур тонндив агакъна къуьл ракъурна.

"Кореядин къилевайбуру Россиядин гъукумдарриз ва халкъдиз стхавилелди куьмек гунай риклин сидкидай сагърай лугъузва. Тлугъвал себегъ яз арадал атанвай муракаб гъалара ихътин мергъяматлу краи чи уьлквейрин арада амадагвиллин, дуствилин алакьаяр авайди тестикъарзава", - кхъизва чешмеди.

Къейдзавайвал, Кеферпатан Кореядин хуьруьн майишатдин хилез къати гарарини еке зиянар гана.

31 миллиондилал алатнава

Дуньяда коронавир акатайбурун къадар 31 миллиондилал артух хъанва. Д. Хопкинсан университетдин проектдин деллрал асаслу яз, 23-сентябрдиз санлай дуньяда коронавирсудди аклажарайбурун къадар 31 606 979-дав агакънава, 970 949 кас кьенва, 21 749 103 - сагъар хъуьунва.

Россияда коронавир себегъ яз 1 122 241 кас начагъ хъана, 19 799 кас кьена, 923 699 сагъар хъуьунва.

Тлугъвалди гзафни-гзаф США-да кыл хжажнава. Азар гзаф чукулунин жигъетдай къвед лагъай чкадал - Индия, пуд лагъай чкадал Бразилия ала. Вирс акатнавай дущуушар виридалайни гзаф дудзал акъуднавай вад уьлкведин арада Россияни Перу ава.

Тлалабна кланзава

ООН-да Украинадин гъамишан векил С. Кислицаци къейднавайвал, Крымдиз яд гунин месэла гуьнгуьна хтун патал Россияди Украинадин гъукумдивай гъелягъар къуналди ваь, официалнидаказ тлалабуналди алахъунар авун герек я. Ихътин фикир ада "Крым.Реалии" чешмедиз малумарна.

Ада алава хъувурвал, Россиядин терефди гъелелиг и месэладин патяхъай рахунар кхиле тухуник кыл кутунвач. Идалай вилик са шумудра Украинадин гъукумдарри, эгер полуостров Киевдин гуьзчивилик кухтуртла, гъа члавуз яд ахъай хъуьунин шартл малумарнай.

Крым Россиядик ахкатдалди, анаг целди Северо-Крымский каналди таъминарзавай. 2014-йисуз Украинади и рекьер агална.

Ужунни я, хийирлуни

Швециядин духтур-пегъризчи К.Андерсонан фикирдалди, виридалайни ужун, гъа са вахтунда менфятлу суьрсетрик чичлек, келем, газар, чуьгундур ва пастернак акатзава. Адан гафар "Svenska Dagbladet" чешмеди раижнава.

Дувул емиш тир майвайрилай гъейри, пешекарди сагъ тварарин (техил) тлунни алава хъуьун теклифзава. Амма хукувадин азарар авайбуру, духтурдин гафаралди, келем чигдаказ тлунна виже къведач. Ада картуфдикай авай хийирни риклелай ракъур тавун теклифзава.

Духтур-пегъризчи Н. Пугачевадин фикирдалди, яхун жез кланзавайбуру мукъвал-мукъвал таза хъчар, себзеватар, келемар, афнияр ва чуьгундурар тлун лазим я. Калорияр тлунил квай и суьрсетар менфятлу витаминралди ва микроэлементралди девлетлу я.

Дявейрал эхир эцигин

ООН-дин генеральный секретарь А. Гутерреша гъисабзавайвал, дуньядин уьлквейри 100 йикъан кьене дявейр куьтягъунин макъсад вилик эцигун герек я. Адан фикир "Новости" РИА-ди раижна.

Ада риклел хжайвал, идалай вилик, коронавирсуддин тлугъвал себегъ яз, яракьралди ийизвай дявейрал эхир эцигуниз эвер гана. Гила 2020-йисан эхирдалди амайди 100 югъ я. "Къе за вири халкъарин вилик-кхилик квай векилриз дуньяда 2020-йисан эхирдалди дявейр акъвазарунин месэла кхилиз акъудун патал вири къуватар эцигуниз эвер гузва", - лагъана ада.

Идалай вилик Гутерреша малумарайвал, коронавирсуддин къизгъинвал артух жезва. Адан гафаралди, алай вахтунда глобальный хатасузвиллин жигъетдай сад лагъай чкадал алай къурхулувал тлугъвал я.

Чин гъазурайди - Куругъли ФЕРЗАЛИЕВ

Къез чидани?

Россиядин часпарар

Россиядин сергъятрин мензилар фикир желбдайбуру я. Им мягътел жедай деллини туш, вучиз лагъайтла чун дуньяда виридалайни члехи уьлкведа яшамеш жезва. Адан сергъятар гъам къураматрал, гъам церални ацалтзава. Бязи чкайра сергъятдин еринда дагълари ва вацлари къуллугъзава. Санлай уьлкведин майдан члехи тирвилей чаз адан гъар са пипликай тамам деллар чир тахъун тлехи кар я. Ингъе бязи деллар.

- Майдандал гъалтайла, Россия США-дила 1,8 сеферда члехи я.
- Россия дуньяда вичин кьерехар 12 гъуьлуь кунвай тек са уьлкве я.
- РФ-динни США-дин арада 4 километр мензил ава.
- Россиядиз Япониядихъни США-дихъ галаз авайди анжах гъуьлуьн сергъятар я.
- Белоруссияда Саньково-Медвежье твар алай

понеделник, 28 сентября

РГВК
06.50 «Заряжайся!»
07.00 Время новостей Дагестана. Итоги
08.05 «Заряжайся!»
08.15 «Здравствуй, мир!»
08.50 «Заряжайся!»
08.55 Д/с «Русский музей детям»
09.25 Х/ф «Фатима»
11.05 «Галерея искусств»
11.25 Мультфильм
11.35 «Годакан»
12.05 «Парламентский вестник»
12.30 новости Дагестана
12.50 Спектакль «Две стрелы» (Ингушетия)
14.05 «Арт-клуб»
14.30 новости Дагестана
14.55 «Общественный интерес»
15.50 «Служа Родине»
16.05 Мультфильм
16.30 новости Дагестана
16.55 Д/с «Архитекторы мостов»

17.25 Т/с «Орлова и Александров» 2 с.
18.20 «Дагестан без коррупции»
18.45 Передача на табасаранском языке «Мил»
19.30 Время новостей Дагестана
20.00 Время новостей. Махачкала
20.20 «Здоровье»
21.10 «Экологический вестник»
21.25 «Учимся побеждать»
21.45 «Дагестан туристический»
22.00 «На виду»
22.30 Новости Дагестана
23.00 Время новостей. Махачкала
23.20 «Угол зрения»
23.50 Д/с «Легенды науки»
00.30 Новости Дагестана
01.00 Время новостей. Махачкала
01.15 Передача «Мил»

ПЕРВЫЙ

5.00, 9.25 Доброе утро. (12+).
9.00, 12.00, 15.00, 3.00 Новости. (16+).
9.50 Жить здорово! (16+).
10.55 Модный приговор.
12.15, 17.00, 1.10, 3.05 Время покажет. (16+).
15.15 Давай поженимся! (16+).
16.00 Мужское/Женское. (16+).
18.00 Вечерние новости. (16+).
18.40 На самом деле. (16+).
19.45 Пусть говорят. (16+).
21.00 Время. (16+).
21.30 Т/с «Гадалка». (16+).
22.30 Док-ток. (16+).
23.30 Вечерний Ургант. (16+).
0.10 Есенин. (16+).

РОССИЯ 1

09.00 Канал национального вещания «Даймокс» (на чеченском языке)
17.15 В/ролики ГИБДД
17.20 Парламентский вестник
17.45 «Повод для обгона»
18.00 Генерал Танкаев
5.00, 9.30 Утро России.
9.00, 14.30, 21.05 Вести. Местное время.
9.55 О самом главном. (12+).
11.00, 14.00, 17.00, 20.00 Вести.
11.30 Судьба человека с Борисом Корчевниковым. (12+).
12.40, 18.40 60 минут.
14.55 Т/с «Тайны следствия». (12+).
17.15 Андрей Малахов. Прямой эфир. (16+).
21.20 Т/с «Спасская».
23.30 Вечер с В. Соловьевым. (12+).

НТВ

5.05 Т/с «Мухтар. Новый след». (16+).
6.00 Утро. Самое лучшее. (16+).
8.00, 10.00, 13.00, 16.00, 19.00, 23.30 Сегодня.
8.25, 10.25 Т/с «Морские дьяволы. Смерч». (16+).
13.20 Чрезвычайное происшествие.
14.00 Место встречи.
16.25 ДНК. (16+).
18.30, 19.40 Т/с «Пес». (16+).
21.15 Т/с «Балабол». (16+).
23.40 Основано на реальных событиях. (16+).
1.15 Место встречи. (16+).
3.00 Т/с «Агентство скрытых камер». (16+).
3.30 Т/с «Свидетели». (16+).

ДОМАШНИЙ

6.30, 4.45 По делам несовершеннолетних. (16+).
8.35 Давай разведемся! (16+).
9.40, 3.05 Тест на отцовство. (16+).
11.50, 2.15 Д/ф «Реальная мистика». (16+).
12.55, 1.20 Д/ф «Понять. Простить». (16+).
14.00, 0.55 Д/ф «Порча». (16+).
14.30 Мелодрама «Лучшее лето нашей жизни». (16+).
19.00 Мелодрама «Аметистовая сережка». (Украина). (16+).
22.55 Т/с «Женский доктор 2» (16+).
6.25 6 кадров. (16+).

ТВ-ЦЕНТР

6.00 Настроение.
8.10 Х/ф «Шерлок Холмс и доктор Ватсон».
10.55 Городское собрание. (12+).
11.30, 14.30, 17.50, 22.00 События.
11.50, 0.35 Петровка, 38. (16+).
12.05, 3.25 Т/с «Коломбо». (США). (12+).
13.40, 5.15 Мой герой. Ольга Бузова. (12+).
14.50 Город новостей.
15.05 Т/с «Отец Браун». (Великобритания). (16+).
16.55 Прощание. Евгений Евстигнеев и Ирина Цывина. (16+).
18.10 Т/с «Анна-детективъ». (12+).
22.35 Газовая атака. (16+).
23.05, 1.35 Знак качества.
0.00 События. 25-й час.
0.55 Д/ф «Женщины Владимира Высоцкого».
2.15 Д/ф «Кремль-53. План внутреннего удара». (12+).

ЗВЕЗДА

6.00 Сегодня утром. (12+).
8.00, 13.00, 18.00, 21.15 Новости дня.
8.25 Д/с «Сделано в СССР».
8.40 Д/ф «Легенды разведки. Ким Филби».
9.35, 10.05, 13.15, 13.15 Т/с «СМЕРШ. Умирать приказано не было». (16+).
10.00, 14.00 Военные новости.
14.05 Т/с «Снайпер. Оружие возмездия». (16+).
18.30 Специальный репортаж. (12+).
18.50 Д/с «Неизвестные сражения Великой Отечественной». «Виттебск». (12+).
19.40 Скрытые угрозы. «Альманах ц35». (12+).
20.25 Д/с «Загадки века»
21.25 Открытый эфир.
23.05 Между тем. (12+).
23.40 Х/ф «Строгая мужская жизнь». (12+).
1.25 Х/ф «День свадьбы придется уточнить».

вторник, 29 сентября

РГВК
06.50 «Заряжайся!»
07.00 Время новостей Дагестана
07.20 Передача на табасаранском языке «Мил»
08.00 «Заряжайся!»
08.05 Мультфильм
08.30 Время новостей Дагестана
08.50 «Заряжайся!»
08.55 Д/с «Архитекторы мостов»
09.25 Х/ф «Шарада»
11.15 Мультфильм
11.30 Т/с «Орлова и Александров» 2 с.
12.30 Новости Дагестана
12.50 «Здоровье»
13.40 «Экологический вестник»
14.00 «Дагестан без коррупции»
14.30 Новости Дагестана
14.50 «Дагестанский календарь»
14.55 «На виду»

15.25 «Дагестан туристический»
15.45 «Учимся побеждать»
16.05 Мультфильм
16.20 «Дагестанский календарь»
16.30 Новости Дагестана
16.55 Д/с «Архитекторы мостов»
17.25 Т/с «Орлова и Александров» 3 с.
18.15 «Дагестан без коррупции»
18.45 Передача на лакском языке «Аьрши ва агьлу»
19.30 Новости Дагестана
20.00 Время новостей. Махачкала
20.20 «Подробности»
20.50 Ток-шоу «Дагестан. Правила жизни»
21.40 «Молодежный микс»
21.55 «Человек и вера»
22.30 Новости Дагестана
23.00 Время новостей. Махачкала
23.15 «Память поколений. Высота 102,0»

ПЕРВЫЙ

5.00, 9.25 Доброе утро. (12+).
9.00, 12.00, 15.00, 3.00 Новости. (16+).
9.50 Жить здорово! (16+).
10.55 Модный приговор.
12.15, 17.00, 1.10, 3.05 Время покажет. (16+).
15.15 Давай поженимся! (16+).
16.00 Мужское/Женское. (16+).
18.00 Вечерние новости. (16+).
18.40 На самом деле. (16+).
19.45 Пусть говорят. (16+).
21.00 Время. (16+).
21.30 Т/с «Гадалка». (16+).
22.30 Док-ток. (16+).
23.30 Вечерний Ургант. (16+).
0.10 Есенин. (16+).

РОССИЯ 1

09.00 Канал национального вещания «Шалбуздаг»
17.15 Ролики ГИБДД
17.20 Моя малая родина. Цумада
17.45 В эфире Росгвардия
18.00 Лидеры России.
18.20 Док/фильм
5.00, 9.30 Утро России.
9.00, 14.30, 21.05 Вести. Местное время.
9.55 О самом главном. (12+).
11.00, 14.00, 17.00, 20.00 Вести.
11.30 Судьба человека
12.40, 18.40 60 минут.
14.55 Т/с «Тайны следствия». (12+).
17.15 Андрей Малахов. Прямой эфир. (16+).
21.20 Т/с «Спасская».
23.30 Вечер с Владимиром Соловьевым. (12+).
2.20 Т/с «Каменская».

НТВ

5.05 Т/с «Мухтар. Новый след». (16+).
6.00 Утро. Самое лучшее. (16+).
8.00, 10.00, 13.00, 16.00, 19.00, 23.30 Сегодня.
8.25, 10.25 Т/с «Морские дьяволы. Смерч». (16+).
13.20 Чрезвычайное происшествие.
14.00 Место встречи.
16.25 ДНК. (16+).
18.30, 19.40 Т/с «Пес». (16+).
21.15 Т/с «Балабол». (16+).
23.40 Основано на реальных событиях. (16+).
1.15 Место встречи. (16+).
3.00 Т/с «Агентство скрытых камер». (16+).
3.30 Т/с «Свидетели». (16+).

ДОМАШНИЙ

6.30 6 кадров. (16+).
7.05, 4.50 По делам несовершеннолетних. (16+).
9.15 Давай разведемся! (16+).
10.20, 3.10 Тест на отцовство. (16+).
12.30, 2.20 Д/ф «Реальная мистика». (16+).
13.35, 1.25 Д/ф «Понять. Простить». (16+).
14.40, 1.00 Д/ф «Порча». (16+).
15.10 Мелодрама «Аметистовая сережка». (16+).
19.00 Мелодрама «Девочки мои». (16+).
23.05 Т/с «Женский доктор 2» (16+).

ТВ-ЦЕНТР

6.00 Настроение.
8.10 Доктор И... (16+).
8.40 Х/ф «Дорогой мой человек».
10.50 Актерские судьбы. Тамара Макарова и Сергей Герасимов. (12+).
11.30, 14.30, 17.50, 22.00 События.
11.50, 0.35 Петровка, 38.
12.05, 3.25 Т/с «Коломбо».
13.40, 5.15 Мой герой. Александр Трофимов. (12+).
14.50 Город новостей.
15.05 Т/с «Отец Браун». (Великобритания). (16+).
16.55 Прощание. Нонна Мордюкова. (16+).
18.15 Т/с «Анна-детективъ». (12+).
22.35, 2.55 Осторожно, мошенники! Ремонтный рэкет. (16+).
23.05, 1.35 Д/ф «Виталий Соломин. Брат 2».
0.00 События. 25-й час.
0.55 Прощание. Вилли Токарев. (16+).

ЗВЕЗДА

6.00 Сегодня утром. (12+).
8.00, 13.00, 18.00, 21.15 Новости дня.
8.20, 10.05, 13.15, 14.05 Т/с «МУР есть МУР!» (12+).
10.00, 14.00 Военные новости.
18.30 Специальный репортаж. (12+).
18.50 Д/с «Неизвестные сражения Великой Отечественной». «Малая земля». (12+).
19.40 Легенды армии с Александром Маршалом. Иван Паланин. (12+).
20.25 Улика из прошлого. (16+).
21.25 Открытый эфир. (12+).
23.05 Между тем. (12+).
23.40 Т/с «Снайпер. Оружие возмездия». (16+).
2.55 Х/ф «Голубые дороги».
4.20 Х/ф «Строгая мужская жизнь». (12+).

среда, 30 сентября

РГВК
06.50 «Заряжайся!»
07.00 Новости Дагестана
07.20 Передача на лакском языке «Аьрши ва агьлу»
08.00 «Заряжайся!»
08.05 Мультфильм
08.30 Новости Дагестана
08.50 «Заряжайся!»
08.55 Д/с «Архитекторы мостов»
09.25 Х/ф «Зарубежный роман»
09.25 «Дагестанский календарь»
11.30 Т/с «Орлова и Александров» 3 с.
12.30 Новости Дагестана
12.50 Х/ф «Аринка»
14.10 «Молодежный микс»
14.30 Новости Дагестана
14.50 Ток-шоу «Дагестан. Правила жизни»
15.40 «Человек и вера»
16.05 «Подробности»

16.30 Новости Дагестана
16.55 Д/с «Архитекторы мостов»
17.20 Т/с «Орлова и Александров» 4 с.
18.20 «Арт-клуб»
18.45 Передача на даргинском языке «Адамти ва замана»
19.30 Время новостей Дагестана
20.00 Время новостей. Махачкала
20.20 Проект «Мы – народ российский. Дагестан многонациональный»
20.50 «Здоровье»
21.40 «Дагестан туристический»
21.55 «Городская среда»
22.30 Время новостей Дагестана
23.00 Время новостей. Махачкала
23.20 «Аутодафе»
00.00 «Дагестанский календарь»

ПЕРВЫЙ

5.00, 9.25 Доброе утро. (12+).
9.00, 12.00, 15.00, 3.00 Новости. (16+).
9.50 Жить здорово! (16+).
10.55 Модный приговор.
12.15, 17.00, 1.10, 3.05 Время покажет. (16+).
15.15 Давай поженимся! (16+).
16.00 Мужское/Женское. (16+).
18.00 Вечерние новости. (16+).
18.40 На самом деле. (16+).
19.45 Пусть говорят. (16+).
21.00 Время. (16+).
21.30 Т/с «Гадалка». (16+).
22.30 Док-ток. (16+).
23.30 Вечерний Ургант. (16+).
0.10 Есенин. (16+).

РОССИЯ 1

09.00 Канал «Алшан»
17.15 Ролики ГИБДД
17.25 Дагестанцы в России
17.40 Навстречу безопасности.
17.50 Актуальное интервью. Противостояние экстремизму и терроризму
18.10 Док/фильм
5.00, 9.30 Утро России.
9.00, 14.30, 21.05 Вести. Местное время.
9.55 О самом главном. (12+).
11.00, 14.00, 17.00, 20.00 Вести.
11.30 Судьба человека
12.40, 18.40 60 минут.
14.55 Т/с «Тайны следствия». (12+).
17.15 Андрей Малахов. Прямой эфир. (16+).
21.20 Т/с «Спасская».
23.30 Вечер с Владимиром Соловьевым. (12+).
2.20 Т/с «Каменская».
4.05 Т/с «Отец Матвей».

НТВ

5.05 Т/с «Мухтар. Новый след». (16+).
6.00 Утро. Самое лучшее. (16+).
8.00, 10.00, 13.00, 16.00, 19.00, 23.30 Сегодня.
8.25, 10.25 Т/с «Морские дьяволы. Смерч». (16+).
13.20 Чрезвычайное происшествие.
14.00 Место встречи.
16.25 ДНК. (16+).
18.30, 19.40 Т/с «Пес». (16+).
21.15 Т/с «Балабол». (16+).
23.40 Поздняков. (16+).
23.55 Захар Прилепин. Уроки русского. (12+).
0.25 Мы и наука. Наука и мы. (12+).
1.25 Место встречи. (16+).
3.05 Т/с «Агентство скрытых камер». (16+).
3.35 Т/с «Свидетели». (16+).

ДОМАШНИЙ

6.30 6 кадров. (16+).
6.55, 5.40 По делам несовершеннолетних. (16+).
9.05 Давай разведемся! (16+).
10.10, 4.00 Тест на отцовство. (16+).
12.20, 3.10 Д/ф «Реальная мистика». (16+).
13.25, 2.20 Д/ф «Понять. Простить». (16+).
14.30, 1.50 Д/ф «Порча». (16+).
15.00 Мелодрама «Девочки мои». (16+).
19.00 Мелодрама «День солнца». (Украина). (16+).
23.10 Т/с «Женский доктор 2» (16+).

ТВ-ЦЕНТР

6.00 Настроение.
8.10 Доктор И... (16+).
8.45 Х/ф «Ответный ход». (12+).
10.25 Д/ф «Вера Васильева. Из простужен в королевы». (12+).
11.30, 14.30, 17.50, 22.00 События.
11.50, 3.20 Т/с «Коломбо».
13.40, 5.15 Мой герой. Евгений Морозов. (12+).
14.50 Город новостей.
15.05 Т/с «Отец Браун». (Великобритания). (16+).
16.55 Прощание. Георгий Юнгвальд-Хилькевич.
18.15 Т/с «Анна-детективъ». (12+).
22.35 Линия защиты. (16+).
23.05, 1.35 Д/ф «Приговор. Шахро Молодой». (16+).
0.00 События. 25-й час.
0.35 Петровка, 38. (16+).
0.55 Д/ф «Тайные дети звезд». (16+).
2.15 Д/ф «Бомба для председателя Мао». (12+).
2.55 Истории спасения.

ЗВЕЗДА

6.00 Сегодня утром. (12+).
8.00, 13.00, 18.00, 21.15 Новости дня.
8.25, 18.30 Специальный репортаж. (12+).
8.45 Д/ф «Легенды разведки. Николай Кузнецов». (16+).
9.35, 10.05, 13.15, 14.05 Т/с «МУР есть МУР! 2». (12+).
10.00, 14.00 Военные новости.
18.50 Д/с «Неизвестные сражения Великой Отечественной». «Города-крепости». (12+).
19.40 Последний день. Татьяна Шмыга. (12+).
20.25 Д/с «Секретные материалы». (12+).
21.25 Открытый эфир.
23.05 Между тем с Н. Метлиной. (12+).
23.40 Х/ф «Риск без контракта». (12+).
1.15 Х/ф «Инспектор уголовного розыска».

четверг, 1 октября

РГВК
06.50 «Заряжайся!»
07.00 Новости Дагестана
07.20 Передача на даргинском языке «Адамти ва замана»
08.00 «Заряжайся!»
08.05 Мультфильм
08.30 Новости Дагестана
08.50 «Заряжайся!»
08.55 Д/с «Архитекторы мостов»
09.25 Х/ф «В 3.10 на Юму»
11.10 «Дагестан без коррупции»
11.40 Т/с «Орлова и Александров» 4 с.
12.30 Новости Дагестана
12.50 «Здоровье»
13.40 «Арт-клуб»
14.05 «Дагестан туристический»
14.30 Новости Дагестана
14.55 «Аутодафе»
15.45 «Городская среда»

16.15 Мультфильм
16.30 Новости Дагестана
16.55 «За скобками»
17.00 Д/с «Архитекторы мостов»
17.25 Т/с «Орлова и Александров» 5 с.
18.15 «Дагестан без коррупции»
18.45 Передача на аварском языке «Паданги галмалги заманги»
19.30 Новости Дагестана
19.55 «За скобками»
20.00 Время новостей. Махачкала
20.20 «Агротектор»
20.50 «Галерея искусств»
21.15 Д/ф «Завещание горца из Цада»
21.40 «Дагестанский календарь»
21.45 «Кунацкая»
22.30 Новости Дагестана
22.55 «За скобками»
23.00 Время новостей. Махачкала

Table with 6 columns: Channel (e.g., РГВК, РОССИЯ 1, НТВ), Time, Program Name, and Description. Header: пятница, 2 октября.

Table with 6 columns: Channel (e.g., РГВК, РОССИЯ 1, НТВ), Time, Program Name, and Description. Header: суббота, 3 октября.

Table with 6 columns: Channel (e.g., РГВК, РОССИЯ 1, НТВ), Time, Program Name, and Description. Header: воскресенье, 4 октября.

Table with 6 columns: Day (e.g., ПОНЕДЕЛЬНИК, ВТОРНИК), Time, Program Name, and Description. Header: КУЛЬТУРА с 28 СЕНТЯБРЯ ПО 4 ОКТЯБРЯ.

Случайные знакомые

Программа гъзаурайди - Н.РАШИДОВА

Дин

Исламдин ахлакьар ва эдебар

Ямин МЕГЪАМЕДОВ,
диндин рекъай алим

(Эвел - 34-35, 37-38-нумрайра)

Гъакимвал (пачагьвал) ийидайла, адалатлувал хуьнихъ зурба нетижаяр ава: "Садра... румвийрин пачагьди Умар халифадин (Аллагь рази хьурай вичелай) патав вичин векил ракъурна. Мединадив агакьайла, ада пачагь Умар (Аллагь рази хьурай вичелай) гьина аватла хабар къуна. Мединада авайбуру лагъана: "Чахъ пачагь авач, чахъ эмир (халифа) я авайди ва ам Мединадай экъечинава". Векил адахъ къекъез гатунна ва эхирни адаз ам, вичин гъилевай лашни къилик кутуна (тарцин кланик), къумадал ксанваз акуна. И кардал атанвайди гзаф мягътел хъана ва ада лагъана: "И итим аку, вири пачагьар адан гъайбат акваз, игътиятлу я. Амма и кас и гьалда ава

(секиндаказ ксанва). Я Умар, вуна адалатлувал ийизва, гъавилляй вун ксанва. Чи пачагьри лагъайтла, зулум ийизва ва гъавилляй, са шакни авач, абур, ахвар квахъна, кичелла ава".

Мусурман касдиз вичин вири крапа уртабабвал (юкьван гьал) хуьн герек я. Уртабабвал къайгъусузвилини ва къадарсуз къетивилини юкь я, къве къерехни, чпин нубатда, айиб алай крар я. Уртабабвал ибадатра къадарсуз къетивил тавун ва гъакни къайгъусузвална тун тавун я. Нафакайра (харжийра) ам - исраф (герек къадардилай артух серф авун) ва мискъивал тавун я. Къуръанда лагъанва: (25-сура, 67-аят, мана): "Ва чпи (чпин мал-девелет) харж ийидайла, я сергъятдилай элячл тийиз (артух гзаф серф тийиз), я "чуькъвена къун" (мискъивал) тийиз (чпин харж авунар), а къве гьалдин арада аваз ийизвай-буру (уртабабяз)!"

(КъатI ама)

Къадагъаяр ва ихтиярар

Салам МУРАДАЛИЕВ

Аллагь-Таалади инсанар (итимар ва папар) халкънава ва абуруз къадарсуз няметар ганва. Абурукай сад эвленмиш хьун я.

Мусурманриз имидин ва я халудин рушал (двоюродная сестра) эвленмиш жедай ихтияр авач, гъавилляй, салам гудайла, абурун гьил къуртани жеда лугъдай фикирдал алайбуру чал мукъвал-мукъвал гьалтзава. Амма гъакьикъат лагъайтла, масад я. Шариатдин къанунрал асаслу яз, имидин ва я халудин рушахъ галаз къисметар сад ийидай ихтияр ава, гъавилляй, салам гудайла, абурун гьил къун къадагъа я. И макъалада чун и ва маса месэлайрикай гегеншдиз рахада.

Чпел эвленмиш жедай ихтияр авачир дишегълияр къве патал пайиз жеда: 1. чпел садрани эвленмиш жедай ихтияр авачирбуру; 2. чпел гъа са вахтунда (одновременно) эвленмиш жедай ихтияр авачирбуру. Къейдна кланда, инал ихтилат са шумуд паб гъизвайбурукай (многоженство) физва. И карда амална кланзавай тайин тир къанунар ава. "Гъа са вахтунда" (одновременно) ибардин мана ам я хьби, Шариатдин къанунрал асаслу яз, са шумуд паб гъизвай мусурмандивай бязи дишегълирхъ галаз гъа са вахтунда некаягъ ийиз жедач. Мисал яз, къве вахал гъа са вахтунда эвленмиш хьун къадагъа я. И месэладикай чун агъадихъ гегеншдиз рахада.

Сад лагъай паюник акатзавай дишегълирлал эвленмиш хьун къадагъа авунихъ пуд себеб ава.

Ивидин мукъавал. Ихътин мукъавабур акатзава: 1. диде, баде (дидедин ва бубадин дидеяр), гъа дидеярин дидеяр (прабабушки) ва икI мад; 2. руш, хтл (хъин ва рушан веледар), птул ва икI мад; 3. хайи вах, тахай вах (бубадиз ва я дидедиз); 4. хайи стхадин ва я тахай стхадин руш; 5. хайи вахан ва я тахай вахан руш; 6. бубадин вах (эме), бубадин эме, дидедин эме; 7. дидедин вах (хала), дидедин хала, бубадин хала.

Некледин мукъавал. Ичик ивидин мукъавал авай дуьшуьшра къейд авурбуру акатзава. Яни, эгер са дишегълиди чарадан 2 йисалай тимил яшда авай аялдиз вад сеферда хур гайитла, ам адан некледин аял жезва, дишегъли аялдиз - некледин диде. Пайгъамбардин (къуй Аллагъдин патай салават ва саламар хьурай вичиз) уьмуьрдин юлдаш Айшади (къуй адалай Аллагъ рази хьурай) агакьаривал, Пайгъамбарди (къуй Аллагъдин патай салават ва саламар хьурай вичиз) лагъана: "Некледин мукъавали ивидин мукъавали къадагъа ийизвай крар къадагъа ийизва". И месэладин гъавурда регъятдиз акъун патал ихътин мисал гъиз жеда. Хайи хъин чкадал некледин хва эциг. Хайи хъиз къадагъа тир дишегълияр некледин хъизни къадагъа я.

Диндин месэлайриз талукъ суалар пайда хъайитла, ватцапдин 8-989-653-42-35 нумрадиз кхъихъ.

Эвленмиш хьун себеб яз къадагъа я: 1. дахдин паб (тахай диде), бубадин паб, члехи бубадин паб ва икI мад; 2. хъин паб (свас), хтлдин паб, птулдин паб ва икI мад; 3. папан диде (яран диде), папан баде ва икI мад; 4. папан руш (тахай руш).

Чпел гъа са вахтунда эвленмиш жедай ихтияр авачир дишегълияр. 1. къве вахал гъа са вахтунда эвленмиш хьун къадагъа я (гъатта абур чеб члехъ галаз некледин вахар ятлани); 2. дишегълидал ва адан эмедал ва я халадал гъа са вахтунда эвленмиш хьун къадагъа я; 3. дишегълидал ва адан вахан ва я стхадин рушал гъа са вахтунда эвленмиш хьунни къадагъа я.

Яни винидихъ къейднавай дишегълирхъ галаз гъа са вахтунда некаягъа ихтияр авач. Эгер абурукай сад къейитла ва я садахъ галаз чара хъайитла, эвленмиш жедай ихтияр ава. Мисал яз, эгер итим вичин папахъ галаз чара хъайитла ва я ам рагъметдиз фейитла, адаз вичин виликан папан вахал, халадал ва я эмедал, стхадин ва я вахан рушал эвленмиш жедай ихтияр ава.

Аллагъди Къуръанда лагъанва: (4-сура, 22-23-аятар, мана): "Ва (гъакни) эвленмиш жемир (куьн) куь бубаяр эвленмиш хъайи дишегълирлал, (и къадагъа къведдалди) виликдай хъайи гъаларилай гъейри. Гъакьикъатда, ам мурдар, нифретлу кар (Аллагъдин ажугъ гъидай) ва гзаф пис рехъ я!" - 22.

"Гъарамнава квез (Аллагъди къадагъа авунва квез эвленмиш жез): куь дидеяр (ва бадеяр...), куь рушар (ва веледрин рушар), куь вахар (хайибурни, тахайбури), куь эмеяр (бубайрин вахар ва члехи бубайрин вахар), куь халаяр (дидедин вахар ва бадеярин вахар), (куь) стхадин рушар, (куь) вахан рушар (ва стхайринни вахарин рушарин веледрин рушарни), квез хур гайи "некледин дидеяр" (хур гайи чара дишегълияр), ва куь "некледин вахар" (дидеяр квез хур гудайла, квехъ галаз санал хур гайи чара рушар), куь папарин дидеяр, куь тахай рушар (чеб) куь къаюмвиллик квай (куьне хуьз, тербия гузвай), арада месин алакьаяр хъанвай куь папарин рушар (куьне аял галаз вахчунвай папарин рушар гъарам жезва квез эвленмиш жез абурал, эгер куьн а папарихъ галаз месин алакьайра хъанватла); эгер куь абурухъ (тахай рушарин дидеярхъ) галаз "месин алакьаяр хъанвачтла" (куьне а кар ийидалди тлалакьар вахкайтла ва я абур кечмиш хъайитла), квел гунагъ алач (тахай рушарал эвленмиш жез); чеб куь къулан тарцай тир куь (хайи) рухвайрин папар (амма хъавилиз къабулнавай тахай веледрин папар къадагъа туш, абур чпин итимрихъ галаз чара хъайидалай къулухъ); ва (гъакни къадагъа я павилле)къве вах санал кватлун (павилле) (и къадагъа къведдалди) виликдай хъайи гъалар квачиз. Гъакьикъатда, Аллагъ багъишламишдайди, регъимлуди я!" - 23.

Спорт

Икрам Алискерован гъалибвал

MMA

Вичин ери-бине Сулейман-Стальский райондай тир И.Алискероваз талукъ яз шад хабар и йикъара чав Бахрейндай агакьна. 17-сентябрдиз ина кьиле фейи BRAVE CF 41 турнирдин килинбурукай сад тир бягьсина Икрам АЛИСКЕРОВА (KNK-Dagestan клубдин векил) ва Денис ТЮЛЮЛИНА (Evolve Fight клубдин векил) чпин устадвал ва алакьунар къалурна. Бягьсинин 3-раундда Икрама, гъилиз тларвал гудай къайдадикай менфят къачуналди, Денисал гъалибвал къазанмишна. Му-баракрай!

Икьван чвалди Денис Тюлюлина спортдин рекъе вири гъалибвилер вахт куьтягъ жедалди къазанмишнавайди тир. Икрам лагъайтла, спортдин са шумуд жуьредай, гъа гъисабдай яз къуршахар къунайни хъсан гъазурлухвал, бажарагъ, тежри-

ба авай спортсмен яз машгъур хъанва. Гъавилляй и гуьруьшди бягьсерал рикI алайбурун гъевес мадни хкажзавай.

РИКИЕЛ ХКИН: гатуз, коронавирус себеп яз, и турнир са шумудра къулухъ янавай. Эхирни ам 17-сентябрдал хкана. Къве спортсмендини турнир башламишдалди вилик анжах къве гъафте амаз ана ишти-ракунин къарар къабулнавай.

"Леки" - 2-чкадал

ФУТБОЛ

Чи мухбир

Мукъвара Краснодарда крайдин дережеда аваз футболдай турнир кьиле фена. Дагъустандин халкъарин садвилдин сувариз талукьарнавай и мярекат РД-дин Краснодардин крайда авай Векилхана тир.

Спортдин акъажунра 9 командади иштиракна. Абурун жергеда "Беркут-Отрад-

ненский район", "Леки" (Кубань), "Кули", "Единство", "Ватан", "Фий", "Самур", "Хнов" ва "Кара" тварар алай командаяр авай. Абурукай хейлинбуру чи ватангъилири арадал гъанвайбуру я.

Турнирдин нетижата лезгийрин "Леки" твар алай команда 2-чкадиз лайихлу хъана. 1-чка - "Беркут-Отрадненский район", 3-чка "Кули" командайри къуна.

Гъалибчийрив кубокар, медалар ва грамотаяр вахкана.

Кварчагъ дареда акъажунар

Квевай кеве гъатай касдиз куьмек гуз жедали? Сулейман-Стальский райондин Кварчагъ даредин хуьрерин СОШ-ра клелзавай аялривай, за фикрзавайвал, гила куьмек гуз алакьда. Имни и йикъара "Хатасузвилини дере - 2020" лишандик кваз Кварчагъа кьиле тухвай спортдинни тренировкайрин акъажунрин нетижая лагъайтла, ягъалмишвал авач.

И серенжем кьиле тухуник кьил кутурди "Кьиблепатам Дагъустандин жегъилрин Союз" ДРОО-дин регъбер, кварчагъви Равидин Абдурагъимов я. ИкI, Кварчагъа, Гъабиб Аллагъвердиеван тварунихъ галай бок-

сдин спорткомплексдин гъаятда, кьиле фейи акъажунра Кварчагъай, Зизикай, Нуьцъуьгъай тир 3 командади рагарай (скалодромдай) хкаж хъунай, чуьлдин лагерь туькьурунай ва къетен гъалара медицинадин куьмек гунай чпин устадвал ва алакьунар къалурна. Спортдин мярекатдиз тамашиз даредин хуьрерин агъалиярни атанвай.

Малум хъайивал, командайрин арада 1-чкадиз Кварчагъайрин СОШ лайихлу хъана. 2 ва 3-чкаяр, талукъ тирвал, Нуьцъуьгъайрин ва Зизикрин школайрин аялрин командайри къуна.

Акъажунра иштиракай вири аялриз кубокар, медалар ва кьиметлу пишкешар гана.

Кьиблепатам Дагъустандин жегъилрин Союзди спортдин и мярекат кьиле тухун патал пулдин такъатар чара авунай ФЛНКА-

дин кьиле авай ксариз, гъакни Сулейман-Стальский райондин администрациядиз ва Дербент шегъердин килин заместитель Шамил Алиеваз акъажунар тешкилиз куьмек гунай сагърай лугъузва.

"Лезги газетда" диндин пак кхъинар жезва. Гъавилляй ам чиркин чкайрал гадарун къадагъа я.

Лезги газет

УЧРЕДИТЕЛЬ:

Дагъустан Республикадин информатизациядин, алакьадин ва массовый коммуникациярин министерство

367018, Махачкъала, Насрутдинован пр., 1 "а"

КЪИЛИН РЕДАКТОР
М. И. ИБРАГЪИМОВ

(+78722) 66-00-60

E-mail: lezgiGazet@yandex.ru

КЪИЛИН РЕДАКТОРДИН
ЗАМЕСТИТЕЛЬ
К. Н. ФЕРЗАЛИЕВ

66-13-55

ЖАВАБДАР СЕКРЕТАРЬ
Ш. Ш. ШИХМУРАДОВ

66-02-81

ОТДЕЛРИН РЕДАКТОРАР:

ПОЛИТИКАДИН
Н. М. ИБРАГЪИМОВ

66-00-59

ЭКОНОМИКАДИН
Ж. М. САИДОВА

66-00-63

КУЛЬТУРАДИН
Д. Б. БЕЙБАЛАЕВ

66-00-58

ЛИТЕРАТУРАДИН
М. А. ЖАЛИЛОВ

66-00-64

ЯШАЙШИДИН ВА ЧАРАРИН
Р. С. РАМАЛДАНОВА

66-00-57

БУХГАЛТЕРИЯ

66-00-62

КАССА

66-00-56

ЖАВАБДАР КОРРЕКТОР
М. МАГЪАМДАЛИЕВА

ВЕРСТКА ИЙИЗВАЙДИ
Ш. ФЕЙЗУЛЛАЕВА

НУМРАДИН РЕДАКТОР
Д. БЕЙБАЛАЕВ

Газет йиса 52 сеферда акъатзава
Газет алакьадин, информационный техноло-
гийрин ва массовый коммуникациярин хиле
гуьзчивал авунин рекъай Федеральный кьул-
лугъдин Дагъустан Республикада авай Управ-
лениди 2019-йисан 22-апрелдиз регистра-
ция авуна.

Регистрациядин нумра ПИ № ТУ 05-00420
Макъалаяр редакцияди тукьлуьр хъийизва.
Макъалайриз рецензияр гуьзвач ва абур эл-
къвена вахкузвач. Редакциядинни макъалай-
рин авторрин фикрар сад тахун мумкин я.
Газетда чап авун патал теклифнавай матери-
алра гъанвай делирлин дуьзвиллин ва керчек-
виллин патакъай жавабдарвал авторрин чпин
хиве гъатзава.

РЕДАКЦИЯДИН ВА
ИЗДАТЕЛДИН АДРЕС:

367018, Махачкъала, Насрутдинован
проспект, 1 "а". Печатдин квал

ГАЗЕТДИН ИНДЕКСАР:

Йисан - 63249

Зур йисан - 51313

Чап ийиз вахкудай вахт - 21.00

Чап ийиз вахкана - 16.30

Газет "Издательство" "Лотос"

ООО-дин типографияда чапна.

367000, Махачкъала,

Пушкинан куьче, 6.

Тираж 5089

Илишандик квай материалар

гъакъидихъ чапзавайбуьр я.

Икъван яшар хъанвайбуьру келрай

НАШИ РЕКВИЗИТЫ:

ГБУ "Редакция республиканской газеты

"Лезги газет"

УФК по РД

Отделение - НБ РД г.Махачкала

БИК - 048209001

ИНН - 0561051314/КПП - 057101001

Р/Сч - 40601810100001000001

Л/Сч - 20036 Ш60090

Ацахъай рехъ тухълуьрна

Мегъамед БАШИРОВ

Гатфарин са юкъуз Докъуз-пара райондин Къурушрин хуьр-рай Дербентдиз сиве-сивди ацанвай маршрутка физвай. Текийрин хуьруьв агакъайвалди, улакь акъвазна. За шофердивай улакь акъвазарунин себег вуч я лагъана, хабар кьуна. Вич лугъ-умир, рехъ ацахънавай къван. И макъамда за Текийрин хуьруьз маршрутка гъалзавай Мугъубе-таз зенгна. Чи гъарайдиз атана, ада машинда авай вири ксар вичин улакьда ахцукъарна, райондин центрадиз тухвана. Райондин рекъер кьайдадик кутунал машгул отделенидив рекъин гьалдикай хабар агакъарна.

Дагъдин мулкара ихътин вакъиаяр мукъвал-мукъвал арадал кьезва. Амма рехъ тади гьалда тухълуьр хъувун, улакьрин гьере-кат гуьнгьуна хтун эвелимжи месэла я. Вучиз лагъайтла анай жемьдив недай харасу суьрсетар агакъарзава. Мадни, Аллагъди

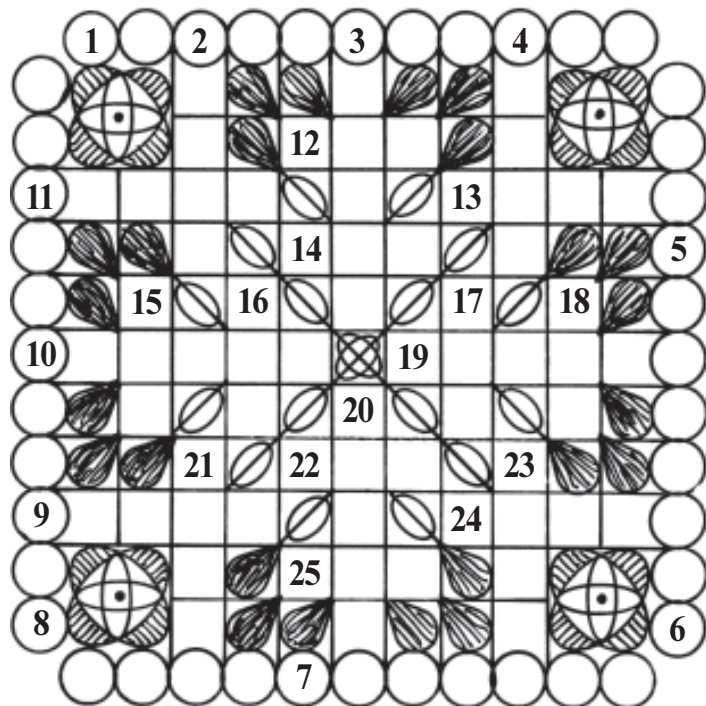
яргъазрай, са инсан начагъ хъайитла, ихътин дуьшуьшра "Тади куьмекдивайни" кьез жедач. Чи хуьруьнви Рамидин Алхасов вичин ватандал кьил члугъ-ваз хтана, жемиятдихъ галаз авай гъаларикай ихтилатарна. Рамидинан рагъметлу стха Фирудина алатай йисара вичин хуси такъатрихъ Ахцегъ райондай техника гъана, рехъ кьайдадиз хканай. 2017-йисуз, рехъ тамамдиз живеди кьунвайла, Москвадин МЧС-дивай куьмек тлалаб-най, нетижада Махачкъаладай чкадал махсус техника гъанай. Трактордал квалалахъ касдиз гатфар алуькдалди Фирудина вичин такъатрикай гъакъи гана.

Рамидин Алхасовани, стхадиди авур крарилай чешне кьачуна, и мукъвара Текидилай Къурушдал къван физвай рехъ тухъ-кьуьр хъувуна.

Ада кьилиз акъуднавай и хъсан кардилай вири кьурушвири разивалзава, ватангьлидиз алхишзава. Къуй адахъ агалкъунар ва сагъламвал хъурай!

Кроссворд

Тухълуьрайди - Салигъ ИБРАГЪИМОВ

КРУГРА: 1. Вагъши амалдар гъайван. 2. Къапунин клуфа твадай зат. 3. Къене хвех авачир керец. 4. Виликдай лезги радиолай гуз хъайи сатирини передачадин твар. 5. Кинодиз, театрдин килигзавайди. 6. Руфунин кланик квай яцлу рад. 7. Йикъан са вьде. 8. Таза аялдин хуьрек. 9. Кицин квал. 10. Кьилин, гзаф метлеб авайди. 11. Къушарин "гил".

ДУЪЗ ЦАРАРА: 12. Са ранг. 11. Лак-лак хъанвай хам алай члехи вагъши гъайван. 13. Тапус. 14. Куьлуь марф. 10. Докъузпара районда хуьр. 19. Муьзикадин алат, тафт. 22. Цин хвал. 9. Къурагъ районда хуьр. 24. Тум атлай мал. 25. Халидин са клус.

ТИК ЦАРАРА: 2. Кватлал. 3. Шуьмягъ таран цуьк. 4. Шарт. 15. Экъечлай кьуьлуьн гьуьруьккай ийидай недай шей. 16. Кваллин, чуьлдин кьуш. 17. Фейи йисуз. 18. Бурж вахкун. 20. Лезгийрин хуьрек. 21. Ахцегъ районда хуьр. 23. Крчар алачир цегъ.

"ЛГ"-дин 38-нумрадиз акъатай кроссворддин жавабар:

1. Цайлапан. 2. Эцигунар. 3. Чуьлуьхур. 4. Цантарар. 5. Брильянт. 6. Саларбан. 7. Къасумхуьр. 8. Алкъвадар. 9. Сентябрь. 10. Къалчамаг. 11. Наборщик. 12. Мембрана. 13. Нехирбан. 14. Дилихана. 15. Наргиммиш. 16. Бадамжан. 17. "Перизда". 18. Бригадир. 19. Фарфалаг. 20. Нажмудин. 21. Хаметова. 22. Фосфорит. 23. Нафталин. 24. Къарникъуз. 25. Пагъирхуьр. 26. Клепърбан. 27. Къандалар. 28. Хасавюрт.

Тарихдин чинрай Къубад шагъ ва Дарбанд

Ариф РУСТАМОВ,
Ичинрин хуьруьн имам

Тарих чирунал машгул жезвай зун ара-ара лезги хуьрериз сиягъатриз физва, чи члехи бубайрин девирин экспонатар, къаб-къажах, гъилин хатларин чешмеяр, алатай вахтарин маса шагъидар кватлзава. Ахцегъай аз гъилин хатларал араб члалал кхъенвай куьгъне са кватлал гъатна. Гъайиф хъи, чешмеда автор вуж ятла ва ам мус кхъенватла кьейднавач. И кватлалда Дагъустанда, Дербент шегъерда вилик девирра кьиле фейи тарихдин вакъиай-рикай раханва. Анай лезги члалаз таржума авунвай са члук аз газет келзавайбурун фикирдиз гъиз кланзава.

"Гъакъикъатда и малуматар вилик хъайи ктабрай къачунва. Иран патла Къубад шагъ твар алай зурба падишагъ хъана. Ам тухъкверин, фарсарин, аъжамрин ва маса вилайтрин гъаким тир. Адахъ Ануширван (Хосров) твар алай хъани авай.

Кеферпата, Хазар гъуьл авай мулкара Хакъан твар алай падишагъ авай. Ам Русия, Къарал, Кърим ва маса вилайтрин режбер тир. Адаз Аьдил вацун кьерехда жуьреба-жуьре жевгъеррикай ибарат хазина авай. Адан кьуллуьгъда 400 агъзурдагъ агакьна аскерар акъвазнавай.

И кьве пачагъдин арада датлана дьаеяр жезвай. Фитнедин душманвиллин вахтунда Къубад шагъди Хакъан шагъдин патав, адан руш вичиз це луьгуз, кесер авай итимрикай ибарат члехи десте рекъе туна...

Хакъан абурун теклифдихъ галаз рази хъана. Ада Къубад шагъдин вилайтдиз вичин рушахъ галаз мал-мулк ва аскерарни ракъурна. Са къадар вахт арадай фейила, Къубад шагъди Хакъаназ чар кхьиди. Ана ихътин келимаяр авай: "Чи арада авай душманвални ажугъвал акъудай, ислягъвални мукъвал багъишай Аллагъдиз шукур хъурай. Белки, Аллагъди мад чи арада фитнени писвал хутадач. Зи тлалабун ихътинди я: чи арада инлай кьулухъ мад мидявилер, сад-садан гъавурда акъун тавунар тахун патал чи вилайтрин арада цал эцигин...".

Хакъана чар келайдалай кьулухъ меслятар авун патал

вичин вилайтда вилик-кьилик квай ксар санал кватлна. Гуьгъуьнлай ада Къубад шагъдиз жаваб рахкурна. Ана кхъенвай: "Эй, азим тир падишагъ ва баркаллу малик. Ваз Эскендар Зул Къарнейна (Александр Македонский) эцигай цал "балад" шегъер эцигдай ихтияр ава. Чи гъукуматрин арада сергъятдин перде жедайвал...".

Ирандин гъакимди эцигуьнрив эгечлун патал гьерек затлар, устларар, фляеяр гъазурна. Абурухъ галаз рекъиз яракьлу кьушунар ва кесерлу инсанарни ракъурна. Санлай къачурла, абурун къадар 40 агъзурдагъ агакьзавай. Абуруз "балад" шегъер эцигдай эмир ганвай.

Са къадар вахт арадай фейила, абур къванерикай эцигнавай, са кьил Хазар (Каспий) гъуьлуьз са фарсахдин мензилдиз къван фенвай ва муькуь кьил Чулав гъуьлуьз мукъва цлав агакьна. Абур эцигуьнрив эгечина ва, ирид варз арадай фейила, квалалахъ акъалтарна.

И кардикай хабар гун патал абур Къубад шагъдиз чар рекъе туна. Ана кхъенвай: "Эй, зурба падишагъ! Чна Эскендар Зул Къарнейна эцигай цлак кукьурна, "балад" шегъер хкажна куьтягънава ва адаз чна "Дарбанд" твар ганва...".

Имарат эцигна акъалтарнавайдакай хабар гузвай чар агакьайдалай кьулухъ Къубад шагъ вичин хва Ануширван ва са къадар маса ксарни галаз Дарбанддиз рекъе гъатна. Чкадал агакьайла, ам гъейран жедай келедин цлариз килигна. Ада вичин хва Ануширван (Хосров) Дарбанддин гъаким яз тайинарна ва адаз кьеледин мулкара гъевчи келлеяр, римлуьйрин империядив къван цлар эцигуьнрин буьругъ гана. Эгер душманри веъейитла, ягъийрал эвел кьилин кьеле ваъ, гъевчи келлеяр гьалтдайвал. И арада душманриз акси акъвазун патал кьилин кьеледа авай къуватар кардик кутадайвал...".

Мадни и кватлалда кхъенвайвал, Азербайжанда авай лезгийар яшаммиш жезвай Къубадал Дарбанд шегъер эцигай Къубад шагъдин твар эцигнава. Къубад шагъ кечмиш хъайила, Дарбанддин кьиле авай адан хва Ануширван бубадин гъукум давамарун патал Ирандиз хъфена.

(Къатлама)

"Лезги газетдин" редакциядин коллективди Сулейман Сулеймановаз - уьмуьрдин юлдаш, Муьрагъ Салахъяз (М.Къардашеваз) - играми вах, Арбен Къардашаз - эме, Мердали Жалиловаз - халудин руш
Зина Багдадиновна
рагъметдиз финихъ галаз алакьалу яз башсагълуьгъвал гузва.

"Лезги газетдин" редакциядин коллективди къавум
Осман ВАГЪАБОВ
кечмиш хъунихъ галаз алакьалу яз Алаудин Гъамидоваз ва рагъметлудан вири багърийриз башсагълуьгъвал гузва.

Образованидин работни-рин профсоюздин Ахцегъ райкомдин кьуллуьгъчийри
Руслан МУГЪУРОВ
кечмиш хъунихъ галаз алакьалу яз рагъметлудан хизандиз, мукъвал-кьилийриз башсагълуьгъвал гузва.

Покупаем облепиху (на ветках, не ободранную). Обращаться по телефону: 8-928-250-70-08